

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและแนวปฏิบัติ จากบทความทางวิชาการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประมวลได้ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการให้บริการ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
4. ข้อมูลบริบทเกี่ยวกับจังหวัดกาญจนบุรี
5. สะพานข้ามแม่น้ำแคว
6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. สรุปหลักการและแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวประกอบด้วยกิจกรรมและการบริการที่หลากหลาย และเป็นกิจกรรมที่ทำให้ประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวแต่ละคนซึ่งเดินทางไกลจากบ้านจากเมืองมา อีกทั้งยังมีองค์ประกอบภายนอกประเทศอื่นๆ อีกมากมายที่มีส่วนช่วยกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยวมาสู่ประเทศไทย เช่น บริษัทนำเที่ยว สายการบิน สายการบินเรือ หน่วยราชการและองค์กรอิสระอื่น ๆ ที่มีโครงข่ายเชื่อมโยงกับประเทศไทย เป็นต้น ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักชนิดหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งนำรายได้จากประชาชนชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าสู่ประเทศ

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

นักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

คอตแมน (นิคม จารุมณี, 2548 : 12 ; อ้างอิงจาก Cottman, 2001. **Introduction of Travel and an International Approach.** p. 5) ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวไว้ คือ การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ ซึ่งเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว นักธุรกิจที่ให้บริการสินค้าและบริการ รัฐบาลที่เป็นเจ้าภาพและชุมชนใน

ท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพในกระบวนการการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและในกระบวนการให้การต้อนรับขับสู้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปสู่สถานที่ต่างๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการศึกษา การแลกเปลี่ยนทางศิลปวัฒนธรรม การประชุม การแสดง ธุรกิจ หรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้น และหาความรู้ (วัดพระพุทธราย. 2554 : เว็บไซต์)

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ (สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย. 2554 : เว็บไซต์)

การท่องเที่ยว คือ การเดินทางไปยังแหล่งหรือสถานที่เป้าหมาย เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น เพื่อผ่อนคลายอิริยาบถจากงานประจำและสร้างเสริมบรรยากาศจิตใจ เพื่อศึกษาค้นหาคำตอบหรือแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อจรรโลงใจและการโน้มน้าวใจให้เกิดความตระหนักและสำนึก (ทิพวรรณ พุ่มมณี. 2551 : 25)

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของคนจากที่หนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหรือหาความรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทางเพื่อธุรกิจตราบที่ผู้เดินทางยังมิได้ตั้งหลักแหล่งถาวรและมิได้รับรายได้เพื่อยังชีพจากเจ้าของถิ่นปลายทาง โดยการท่องเที่ยวยังเป็นผลรวมของประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธภาพ ซึ่งเกิดจากการเดินทางและการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการถาวรโดยมิได้ประกอบอาชีพ (นิคม จารุมณี. 2548 : 89)

การท่องเที่ยว หมายถึง เป็นเรื่องของการเดินทางถ้าไม่มีการเดินทาง ก็ไม่มีการท่องเที่ยว แต่ต้องเป็นการเดินทางที่เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจมิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินค้า แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การศึกษา ศาสนา กีฬา เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจ การประชุมสัมมนา เป็นต้น (บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา. 2548 : 11)

การท่องเที่ยว หมายถึง การที่คนเดินทางไปเยือนสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เพื่อการไปชมสถานที่ท่องเที่ยว ไปเยี่ยมเพื่อน เยี่ยมญาติหรือไปพักผ่อนหย่อนใจ หรืออาจไปใช้เวลาว่างเพื่อกิจกรรมกีฬาประเภทต่าง ๆ ไปอาบแดด ไปรักษาสุขภาพ ขับขี่ยานพาหนะ ชื้อของ รับประทานอาหาร ท่องเที่ยวไปเรื่อย ๆ หรือไปรื่นรมย์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ รวมทั้งคนที่เดินทางไปประชุม ไม่ว่าจะเป็นการประชุมด้านธุรกิจหรือการร่วมกิจกรรมทางธุรกิจหรือสาขาอาชีพต่าง ๆ หรือการไปทัศนศึกษาโดยการนำของมัคคุเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องหรือการไปศึกษาวิจัยในสถานที่ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องบางเรื่อง เป็นต้น (วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สกฤษณะพัฒน์ และอุดม เขยกีวงศ์. 2548 : 47)

องค์การท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (World Tourism Organization) กำหนดไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือเพื่อศึกษาหาความรู้ แสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว และมีได้ประกอบอาชีพ รวมทั้งต้องเดินทางด้วยความสมัครใจ

1.2 ประเภทของการท่องเที่ยว

ประเภทของการท่องเที่ยวแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2548 : 43) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การแบ่งตามสากล เป็นการแบ่งโดยใช้ประเทศเป็นตัวกำหนด ได้แก่ การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourism) การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Inbound tourism) และการท่องเที่ยวนอกประเทศ (Outbound tourism)

2. การแบ่งตามลักษณะของการจัดการเดินทาง ได้แก่ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ (Group inclusive tour : GIT) แบ่งเป็นกรุ๊ปเหมาและกรุ๊ปจัด และการเดินทางแบบอิสระ (Foreign individual tourism : FIT) เป็นการวางแผนการเที่ยวด้วยตนเอง

3. การแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและพักผ่อนและการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ

4. การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษ แบ่งเป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา 3) การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม 4) การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์ และ 5) การท่องเที่ยววัฒนธรรมพื้นถิ่นและการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา

นิคม จารุมณี (2548 : 90-91) ได้จัดประเภทของการท่องเที่ยวตามหลักวิชาการท่องเที่ยว ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุก เป็นการท่องเที่ยวโดยใช้เวลาหยุดงานเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น เพื่อพบเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทิวทัศน์อันสวยงาม ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น เพื่อสงบอารมณ์และอื่น ๆ ที่มีผลเป็นความสนุก

2. การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เป็นการใช้เวลาวันหยุดเพื่อพักผ่อนโดยไม่ทำอะไร เพื่อจัดความเมื่อยล้าทั้งหลายทั้งปวง ทั้งทางกายและทางใจที่เกิดขึ้นในเวลาทำงานให้หมดสิ้นไป และเรียกพละกำลังกลับคืนมาสำหรับเริ่มต้นทำงานในวันใหม่

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการใช้เวลาในการท่องเที่ยวแสวงหาความรู้ด้านวิทยาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ หรือเพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา หรือเพื่อชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

4. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

4.1 การท่องเที่ยวเพื่อชมการแข่งขันกีฬาครั้งยิ่งใหญ่ของโลก เช่น กีฬาโอลิมปิก กีฬาเอเชียนเกมส์ ฟุตบอลโลก เป็นต้น

4.2 การท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬายังถิ่นที่มีการเล่นกีฬาชนิดนั้น ๆ เช่น ตกปลา เรือใบ ล่าสัตว์ กอล์ฟ สกี เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจมักจะจัดเวลาที่ว่างจากการปฏิบัติการกิจไว้สำหรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะหรือถือโอกาสอยู่ท่องเที่ยวต่ออีกสัก 2-3 วัน

6. การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา ในการจัดวาระการประชุมทั้งหลาย ผู้จัดจะต้องมีรายการนำเที่ยวอย่างน้อย 1 ที่ ทำให้ผู้เข้าชมและผู้ติดตามกลายเป็นนักท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์

7. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา หมายถึง บุคคลที่เดินทางไปศึกษาหรือทำวิจัยในด้านสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา โดยพักอาศัยอยู่ในสถานที่ศึกษานั้น ๆ เป็นเวลานาน ซึ่งในช่วงพักหรือหยุดก็จะกลายเป็นนักท่องเที่ยวไปโดยปริยาย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 50) กล่าวถึง ประเภทของการท่องเที่ยวมีด้วยกัน 5 ประเภท คือ 1) การท่องเที่ยวบันเทิง 2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) การท่องเที่ยวเชิงพานิช และ 5) การท่องเที่ยวเชิงวิชาการ

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (2548 : 25) แบ่งประเภทการจัดนำเที่ยวตามวัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยว ออกเป็น 6 อย่าง คือ

1. การจัดการนำเที่ยวเชิงนิเวศน์ (Ecotourism) เป็นการนำเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ซาบซึ้งกับความงาม ความยิ่งใหญ่หรือความพิศวงของธรรมชาติ เช่น การชมนก การเดินป่า เป็นต้น

2. การจัดการนำเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) เป็นการนำเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ สวนผลไม้ ไร่ร่องุ่น ฟาร์มโคนม ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ การทำนาทุ่ง การเลี้ยงปลา เป็นต้น

3. การนำเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational Tourism) เป็นการนำเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การเยี่ยมชมศูนย์ทดลองด้านการเกษตร โครงการในพระราชดำริ หรือฝึกทักษะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การเรียนภาษา หรือการเรียนศิลปะหัตถกรรม เป็นต้น

4. การจัดงานเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา (Health and sport tourism) เป็นการนำเที่ยวที่มุ่งเสริมสร้างความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจของนักท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นกีฬา การบำรุงผิว การนวดตัว การอาบน้ำแร่ การอบสมุนไพร เป็นต้น

5. การจัดงานเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม (Religious and cultural tourism) เป็นการนำเที่ยวที่มีจุดประสงค์ให้นักท่องเที่ยวได้ทำบุญไหว้พระได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน จากกิจกรรมและสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปะหรือ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

6. การจัดงานเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และชีวิตวัฒนธรรมพื้นถิ่น (Ethnic tourism) การนำเที่ยวประเภทนี้มุ่งตอบสนองนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างใกล้ชิด เช่น การไปท่องเที่ยวโดยอาศัยอยู่กับคนต่างวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง (Home stay)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวนั้นมีหลายประเภท ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของความต้องการของผู้ท่องเที่ยว ที่จะทำให้เกิดความพอใจ ได้รับความสนุก และความสุขใจมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่ง โดยมีกิจกรรมหลายๆ อย่าง รวมกัน โดยมีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง ในหัวข้อวัตถุประสงค์นี้มีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 19 - 20) กล่าวถึง ประเภทของการท่องเที่ยวที่แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสันทนาการและความบันเทิง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อชมทิวทัศน์วัฒนธรรม ประเพณีชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความสนุกสันทนาการ เพลิดเพลิน เพื่อเปลี่ยนสถานที่พักอาศัย ฯลฯ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ทัศนียภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการพักผ่อนหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ สถานที่ไปพักจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์เช่น ชายทะเล หรือภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งในแง่มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา เช่นชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่างๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย การท่องเที่ยวประเภทนี้ สถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทาง เป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา การเดินป่าเพื่อดูนก ตกปลา หรือส่องสัตว์ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุม และสัมมนา ซึ่งผู้ที่เป็นไปประชุมหรือสัมมนามักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้ สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวต้องเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือ โรงแรม และระบบการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา คือการที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อศึกษาดูงานหรือวิจัย หรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัย และจะอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานับเดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วยจัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่นำรายได้ให้แก่ประเทศอีกอย่างหนึ่ง

จิตจันทร์ หังสสูตร (2532 : 8 - 9) แบ่งความมุ่งหวังของการเดินทางท่องเที่ยว ออกเป็น 4 อย่าง คือ

1. มุ่งหวังในทางกาย คือ มุ่งเดินทางเพื่อการพักผ่อนทางกาย การแสดง กีฬา กิจกรรมเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงหายหาค การพักผ่อนใจในไนต์คลับ และด้านรักษาสุขภาพร่างกายโดยตรง อาจเป็นคำสั่งของแพทย์หรือคำแนะนำและประโยชน์ของการรักษาตัว เช่น การอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ เป็นต้น

2. มุ่งหวังในทางศิลปวัฒนธรรม ผู้เดินทางต้องการจะหาความรู้เกี่ยวกับประเทศนั้นๆ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดพื้นฐานบางประการ เช่น ความรู้ทางด้านดนตรีศิลปะนิทาน การเดินรำ การเขียนภาพ ศาสนาและกิจกรรมวัฒนธรรม หรือประเพณีต่างๆ

3. มุ่งหวังในมิตรภาพ ผู้เดินทางประสงค์ที่จะเยี่ยมเพื่อนหรือญาติเพื่อหนีความจำเจ หนีไปจากครอบครัว และเพื่อนบ้านที่อยู่เหิง หรือเพื่อคบเพื่อนใหม่ๆ

4. มุ่งหวังทางฐานะและชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ ต้องการพัฒนากุศลส่วนตัว เช่น การไปประชุม ไปธุรกิจ ไปศึกษาต่อ ไปเพื่อทำอะไรในยามว่าง ไปเพื่อศึกษาที่ได้รับปริญญาบัตรและสนใจในด้านอาชีพอื่นๆ เป็นเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้

1.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2549 : 7) อธิบายไว้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยว นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะนอกจากกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นผลดีแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอาศัย องค์ประกอบหลายอย่าง คือ

1.3.1 นักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของธุรกิจท่องเที่ยว ประกอบด้วย ลักษณะของนักท่องเที่ยว การกระจายของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว

1.3.2 สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว สินค้าท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ เป็นสินค้าที่รวมเอาสินค้าและบริการหลายประเภท ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม ประเพณีอสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค สินค้าเหล่านี้มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งสินค้าทางการท่องเที่ยว จะต้องเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวซื้อ (ไปเที่ยว) และเกิดความประทับใจ เพราะมีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆ หลายอย่าง เช่น คุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ความประทับใจ จากลมฟ้าอากาศ เป็นต้น

1.3.3 การคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัย สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยว เกิดความพึงพอใจ และธุรกิจท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ เช่น รูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมภายในแหล่งท่องเที่ยว แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว บริเวณ หรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก รูปแบบ หรือปัญหาการจราจร เป็นต้น

1.3.4 ข้อมูลข่าวสารและการบริการข้อมูลข่าวสารเป็นเอกสาร เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเดินทางมากขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่เอกสารแนะนำ การโฆษณาประชาสัมพันธ์และเป็นการให้ความรู้ใหม่ๆ การอบรม การนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง การจัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

1.3.5 ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกในด้านการเข้าเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้อง คำนึงถึงมากที่สุด เพราะจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ตั้งแต่ก้าวแรกที่ได้เดินทางเข้าสู่ประเทศ โดยให้ความสะดวกในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1.3.5.1 ระเบียบพิธีการเข้าออกเมือง เช่น การทำวีซ่า และพิธีการศุลกากร

1.3.5.2 การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสาร

1.3.5.3 บริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยาน หรือสถานีขนส่งกับที่พัก

1.3.5.4 การอำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารสถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

1.3.6 องค์ประกอบด้านโครงสร้าง เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจการท่องเที่ยว สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่

1.3.6.1 การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการ และผู้ใช้บริการ รวมทั้งความปลอดภัย

1.3.6.2 การประปา สะอาด ถูกอนามัย และมีปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ

1.3.6.3 การสื่อสาร โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร สะดวกรวดเร็ว และมีปริมาณของหน่วยบริการ เพียงพอ

1.3.6.4 ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

1.3.6.5 สถานพยาบาล และโรงพยาบาลที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และคำรักษาพยาบาลอยู่ในอัตราที่ยุติธรรม

1.3.7 การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเงิน การธนาคาร ระเบียบต่างๆ สถานที่ศึกษา แหล่งค้นคว้าด้านต่างๆ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรีจิตต่อกัน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกอื่นๆ ได้แก่ (วรรณ วลัยวานิช, 2539 : 19 - 23)

1.3.7.1 สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก ซึ่งมีส่วนสำคัญในกำหนด กระแส การเดินทางของนักท่องเที่ยว สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำจะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวอ่อนตัวลง โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวระยะไกล เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในบางประเทศ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความไม่มั่นคง เป็นผลให้การเดินทางออกนอกประเทศชะลอตัวลง ในช่วงระยะเวลาสั้น ในทางตรงกันข้ามการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพความมั่นคงทางการเมือง จะเป็นตัวกระตุ้นกระแสการเดินทางให้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง

1.3.7.2 ความนิยมในการท่องเที่ยว การที่ครอบครัวมีรายได้สูงขึ้น ครอบครัว มีขนาดเล็ก ในขณะที่รายจ่ายในการท่องเที่ยวลดต่ำลง จากการทำธุรกิจท่องเที่ยวได้ปรับรูปแบบ

1.3.7.3 การขยายเส้นทางคมนาคม โลกยุคใหม่ที่การคมนาคมขนส่งจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดเครือข่ายระบบถนนเชื่อมต่อ เพื่อการเดินทางด้วยรถยนต์ที่มีการยึดหยุ่นสูง กว่าตารางการเดินทางไปที่ค่อนข้างจำกัด ระบบการคมนาคมทางอากาศได้รับการพัฒนา ทั้งใน ด้านของท่าอากาศยาน เครื่องบิน และเส้นทางบิน ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยว เป็นไปด้วย ความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยและประหยัด

1.3.7.4 การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง ระบบการคมนาคมขนส่งที่พัฒนาให้มี ประสิทธิภาพ และรวดเร็วทำให้โลกดูเหมือนจะเล็กลง รัฐบาลของประเทศต่างให้ความสนใจ ประสานความร่วมมือ ระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว และการ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแข่งขันทั้งในแง่ของการส่งเสริม

การตลาด และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ประกอบกันเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยว จะต้องประกอบด้วย นักท่องเที่ยว สินค้าท่องเที่ยว หรือสถานที่ท่องเที่ยว ระบบการคมนาคม ข้อมูลข่าวสารและการบริการข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชม ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่มาท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสูงสุดในการเข้ามาท่องเที่ยวบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์ (2542 : 41) กล่าวว่า การท่องเที่ยว มีความหมายและความสำคัญต่อประเทศชาติและคนในชุมชนหลายประการเช่น ด้านเศรษฐกิจคือการมีงานทำและการเพิ่มรายได้ การรักษาเอกลักษณ์ การรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากลุ่มพลังที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับคนแปลกหน้า การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรม การศึกษาหาความรู้ใหม่ การเชิดชูภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ เป็นต้น แนวคิดและปรัชญาในการพัฒนาการท่องเที่ยวสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มด้วยกันคือ

1.4.1 กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการสมัยใหม่

โบรส์แมน (ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. 2542 : 41 ; อ้างอิงจาก Brohman. 1996. **Popular Development: Rethinking the Theory and Practice of Development**) กล่าวไว้ว่า แนวคิดนี้เชื่อว่าการเจริญเติบโตเกิดขึ้นที่ใดก็จะส่งผลต่อไปยังท้องที่ที่อยู่โดยรอบ (Trickledown Effect) กลยุทธ์การพัฒนาแบบไม่สมดุลจึงถูกนำมาใช้และเร่งการพัฒนาในสาขาที่มีศักยภาพเช่น รังสร้างโรงแรม เร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยหวังว่าเมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปมากขึ้นจะกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของส่วนอื่นๆและทำให้ชนบทเจริญเติบโต แนวความคิดนี้ถูกวิจารณ์เป็นแนวคิดแบบทุนนิยมตะวันตกที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของแต่ละประเทศ หลังจากการพัฒนาผ่านไประยะหนึ่งพบว่าผลกระทบที่คาดหวังจะให้เกิดไม่เป็นไปตามคาด

1.4.2 กลุ่มทฤษฎีการพึ่งพา

กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ประเทศที่พัฒนาแล้วเอาเปรียบประเทศที่ยากจนกว่า จึงแนะนำให้พัฒนาตลาดภายในประเทศขึ้นมา สร้างกำแพงคุ้มครองและปฏิรูปสังคม ดังจะเห็นได้จากข้อแนะนำให้ลดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ลดการลงทุนจากภายนอก และส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศแทน และเน้นธุรกิจขนาดเล็กที่คนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของ

1.4.3 กลุ่มนีโอคลาสสิก

ดีการ์ท (ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. 2542 : 41 ; อ้างอิงจาก DeKadt. 1978. **Tourism Passport to Development? Perspective on the Social and Cultural Effects of Tourism in Developing Countries**) กล่าวว่าไว้ว่า สืบเนื่องจากวิกฤตทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 1970 และ 1980 และวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชียปี ค.ศ. 1997 องค์การระหว่างประเทศต่างๆ เช่นองค์การสหประชาชาติและธนาคารโลกจึงหันมาส่งเสริมบทบาทการสะสมทุนของภาคเอกชนเป็นหลัก เน้นกลไกตลาดเสรีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจและชักชวนนักลงทุนจากต่างประเทศโดยรัฐเข้าไปมีบทบาทน้อยที่สุด อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็พัฒนาไปตามแนวทางนี้ แต่ทฤษฎีนี้ก็ถูกวิจารณ์ว่าการพัฒนาเช่นนี้จะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมทั้งในแง่การกระจายรายได้ ความขัดแย้งระหว่างคนรวยกับคนจน และความขัดแย้งระหว่างนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนท้องถิ่น

1.4.4 กลุ่มทฤษฎีพัฒนามนทางเลือกใหม่

กลุ่มนี้เห็นว่าทฤษฎี 3 กลุ่มข้างต้น ไม่เกิดบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา จึงมองหาทางเลือกใหม่ที่นำไปสู่การอนุรักษ์และสอดคล้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการพัฒนาที่ถูกต้องควรเริ่มจากการทำให้ทุกคนมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง อันได้แก่อาหาร ที่อยู่อาศัย น้ำสุขภาพอนามัย และการศึกษา การพัฒนาจะต้องเริ่มจากระดับล่างสุดหรือรากหญ้า (A grassroots perspective) ที่เน้นให้คนในท้องถิ่นสามารถตัดสินใจกำหนดแนวทางของตนเองและจะต้องพัฒนาอย่างยั่งยืน ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในแนวนี้จึงเน้นที่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อการเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวของกลุ่มเพื่อนธรรมชาติ ฯลฯ เป็นต้น

1.5 ทฤษฎีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

อินสคิป (ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. 2542 : 41 ; อ้างอิงจาก Inskeep. 1998. **Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism**. pp. 42-43) กล่าวว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนในอนาคตซึ่งเป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเน้นการสร้างที่ยั่งยืนให้แก่ภาคธุรกิจท่องเที่ยว แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอาจผนวกรวมไว้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจทั่วไปหรือเป็นแยกออกมาเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นเอกเทศก็ได้ระยะเวลาของแผนพัฒนาอาจเป็นแผนระยะยาว 10-20 ปีหรือแผนระยะปานกลาง 5 ปีก็ได้แต่ในระหว่างแผนดังกล่าวจะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงแผนอยู่เสมอ แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมีหลายแบบซึ่งแต่ละแบบมีความแตกต่างกันดังนี้

1. การวางแผนแบบต่อเนื่องและยืดหยุ่น (Continuous and flexible approach) เป็นแผนที่มีปรับเปลี่ยนแผนตามสถานการณ์โดยที่แผนในระยะสั้นมีประเด็นที่ชัดเจนส่วนแผนระยะยาวเป็นแผนกว้างๆ และนำไปปรับเป็นแผนเฉพาะเจาะจงในระยะต่อไป
2. การวางแผนแบบพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวทุกด้าน (Comprehensive approach) เป็นแผนพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic) ที่รวมเอาประเด็นต่างๆทางการท่องเที่ยวมาไว้ในแผน เช่น องค์ประกอบต่างๆ ที่แสดงระบบของการท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและการบริการ การคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคและสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดย เรียด (ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. 2542 : 41 ; อ้างอิงจาก Reid. 2003. **Tourism, Globalization and Development: Responsible Tourism Planning.** p. 236) เสนอว่าการวางแผนแบบนี้เป็นการพัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงกำไรทางธุรกิจอย่างเดียวแต่ยังเป็นการพัฒนามาจากประชาชนในระดับล่างซึ่งชุมชนท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการท่องเที่ยวได้โดยไม่ละเลยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภายนอก
3. การวางแผนแบบบูรณาการ (Integrated approach) โดยการท่องเที่ยวได้บูรณาการเข้ากับแผนและนโยบายการพัฒนาหลัก แผนพัฒนาระดับท้องถิ่นต้องบูรณาการกับนโยบายและแผนระดับชาติและระดับภูมิภาคตามลำดับ
4. การวางแผนโดยเน้นสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน (Environmental and sustainable approach) เป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความอ่อนไหวของสิ่งแวดล้อมว่าจะไม่สร้างผลเสียให้แก่สิ่งแวดล้อมและสังคม ในแผนประกอบด้วยประเด็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม การบำรุงรักษาและปรับปรุง คุณภาพของสิ่งแวดล้อมโดยรวม การกระจายประโยชน์ของการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางในสังคมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน
5. การวางแผนโดยชุมชนมีส่วนร่วม (Community-based approach) เป็นแผนที่มีมุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มากที่สุดผลประโยชน์จะตกอยู่กับประชาชนรวมถึงชนกลุ่มน้อยและผู้ด้อยโอกาส
6. การวางแผนที่เน้นเทคนิคการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด (Implementable approach) การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่มีการวางแผนไว้แล้ว แผนเช่นนี้จะเน้นเทคนิควิธีดำเนินการที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในการพัฒนาตลอดทั้งกระบวนการ แผนต้องสามารถประยุกต์เข้ากับยุคสมัยและความคิดใหม่ๆของการพัฒนา การวางแผนแบบนี้จะต้องสอดคล้องกับของวัตถุประสงค์และนโยบายทางการเมืองที่เป็นอยู่จริงขณะนั้นด้วย

1.6 ส่วนประกอบของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ส่วนประกอบของการวางแผนการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้ อินสลิป (ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์, 2542 : 41 ; อ้างอิงจาก Reid, 2003. **Tourism, Globalization and Development: Responsible Tourism Planning.** p. 44)

1. ตลาดการท่องเที่ยว หรือนักท่องเที่ยว
2. สิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมการท่องเที่ยว มีรตรางน่านักท่องเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อชมทัศนียภาพและภูมิประเทศอันสวยงาม
3. ที่พัก มีให้เลือกเข้าพักได้มากมาย ตั้งแต่ราคาสูงสุดถึงราคาต่ำสุด
4. สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ มีสถานที่จอดรถ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ตำรวจท่องเที่ยว มีประชาสัมพันธ์ มีป้ายบอกทาง มีบริการห้องสุขาที่สะอาด มีสถานที่บริการรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และมีตู้กดเงินอัตโนมัติของธนาคาร
5. การคมนาคมขนส่ง มีรถทัวร์ รถตู้ รถไฟ รถเช่าส่วนตัว คอยให้บริการ และถนนเส้นทางที่สะดวกสบายสำหรับผู้เดินทางโดยรถส่วนตัว
6. สาธารณูปโภค มีร้านอาหารที่ให้บริการหลายรูปแบบ เพื่อชมบรรยากาศในเวลารับประทานอาหาร
7. มีการสนับสนุนองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การรถไฟแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลเมืองกาญจนบุรี

กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมีขั้นตอนสำคัญดังนี้คือ

1. การเตรียมการ/การศึกษาเบื้องต้น
2. กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนา
3. การสำรวจและประเมิน
4. การวิเคราะห์/สังเคราะห์
5. การกำหนดนโยบายและวางแผน
6. การให้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ
7. การดำเนินงานตามแผน

ในทางสังคมศาสตร์แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวต่างจากแนวคิดทางธุรกิจ เรียด (ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์, 2542 : 41 ; อ้างอิงจาก Reid, 2003. **Tourism, Globalization and Development: Responsible Tourism Planning**) สรุปการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายหลักสองทางคือ

เพื่อจัดการกับความเปลี่ยนแปลงกับเพื่อปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแต่ละแนวทางจำเป็นต้องเลือกนำเอาทฤษฎีทางสังคมศาสตร์มาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.7 กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้เสนอกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่ไปกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เป็นแนวทางที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นำไปพิจารณาดำเนินการด้วยเช่นกัน โดยแบ่ง กลยุทธ์ออกเป็น ๖ ด้าน ดังนี้ (ไพฑูรย์ พงสะบุตร. 2555 : เว็บไซด์)

กลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

1. การสงวนรักษา ฟื้นฟู ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้ เพื่อสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้นานที่สุด หรือตลอดไป
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย โดยป้องกันและลดสาเหตุที่อาจทำให้เกิดปัญหาหามลพิษ
3. เจ้าของพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่างๆ ในสังคม องค์กรประชาชน และประชาชนในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์ รักษา สภาพ ไม่ทำลายหรือสร้าง ความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ด้านการจัดการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว มีวิธีการที่สำคัญ คือ มีความเข้มงวดในการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการการท่องเที่ยว นั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม

กลยุทธ์ด้านการศึกษาและสื่อความหมายธรรมชาติ ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

1. เป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม
2. มีการให้ข้อมูลก่อนการท่องเที่ยว การศึกษาระหว่างการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้การศึกษเพิ่มเติมในภายหลังด้วย
3. ให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง และได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การสื่อความหมายธรรมชาติ การฝึกอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง ทัศนศึกษา การเล่นเกม บทบาทสมมติ การอภิปราย

กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

1. ให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในด้านที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

2. ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของ รัฐบาล ชุมชน และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่างๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านักท่องเที่ยววัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่างๆที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

1. จัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่ กับปริมาณนักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทรัพยากรที่มีความอ่อนไหว อาจได้รับผลกระทบได้ง่าย หากมีนักท่องเที่ยวมากเกินไป

2. มุ่งส่งเสริมให้พัฒนาเป็นตลาดที่มีคุณภาพ ไม่ใช่พยายามเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว

3. ให้มีการจัดบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ โดยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุน มีวิธีการที่สำคัญ คือ รัฐบาลกลางและหน่วยงานของ รัฐจะต้องมีส่วนสนับสนุนอย่างแข็งขัน ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นมากขึ้น

1.8 แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

นักวิจัยด้านการท่องเที่ยวหลายคน ได้พยายามพัฒนาทฤษฎีของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ใดเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายโดยทั่วไป นักวิจัยบางกลุ่มได้สรุปว่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวคือ ประสบการณ์ทั้งหมดที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง แนวคิดนี้จัดว่าเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด (Mannell & Iso-Ahola. 1987 ; Mayo and Jarvis. 1981 ; Ross. 1994 ; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. การท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย. หน้า 33-34)

มิดเดิลตัน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548 : 34 ; อ้างอิงจาก Middleton. 1994. **Marketing in Travel And Tourism.** p. 30) พิจารณาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในรูปของประสบการณ์การท่องเที่ยวทั้งหมด ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยวเช่นกัน โดยที่นักวิจัยผู้นี้ได้อ้างว่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวประกอบด้วย ทั้งองค์ประกอบที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ซึ่งมีอยู่ 3 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น หาดทราย ภูเขา แม่น้ำ และสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์ที่สร้างขึ้น เช่น สิ่งก่อสร้าง สวนสาธารณะ สนามกอล์ฟ เป็นต้น และในองค์ประกอบนี้ยังรวมถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่และวิถีชีวิต ของผู้คนในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
2. สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ย่านการค้า
3. ความสามารถในการไปถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การบริการขนส่ง ถนนหนทางรวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวของรัฐบาล

มิดเดิลตัน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548 : 35 ; อ้างอิงจาก Middleton. 1994. **Marketing in Travel and Tourism.** p. 30) ให้ความเห็นว่าสิ่งดึงดูดใจ คือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เป็นปัจจัยหลักต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อของนักท่องเที่ยว และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเกิดแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ อาจมีความแตกต่างกัน แต่โดยรวม สิ่งดึงดูดใจ สามารถแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Natural attractions) แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built attractions) แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural attractions) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social attractions)

มิดเดิลตัน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548 : 34 ; อ้างอิงจาก Middleton. 1994. **Marketing in Travel and Tourism.** p. 30) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ใดนั้น อาจเป็นผลสืบเนื่องจากการที่สถานที่นั้นมีสิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural attractions) อาทิทิวทัศน์ที่สวยงาม ลักษณะภูมิประเทศ ชายหาด ทะเล อากาศ ลักษณะทางกายภาพของสถานที่นั้น และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ หรือนักท่องเที่ยวอาจมีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built attractions) ซึ่งรวมถึง สิ่งก่อสร้าง สาธารณูปโภคการท่องเที่ยวต่างๆ อาทิสถาปัตยกรรม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อนุสาวรีย์ สวนสาธารณะ ศูนย์การจัดการประชุม ท่าเทียบเรือ โบราณสถาน และสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่จัดขึ้นเพื่อต้อนรับแขกนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่นสวนสนุก สนามกอล์ฟ ห้างสรรพสินค้าต่างๆ ในขณะที่นักท่องเที่ยวบางส่วนอาจให้ความสนใจในสิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural attractions) ซึ่งรวมถึง ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมศาสนา และศิลปะ ดนตรีนาฏศิลป์และการแสดงอื่นๆ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นเทศกาลงานรื่นเริงเฉลิมฉลอง นอกจากนี้สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social attractions) เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเจ้าบ้าน ภาษาและโอกาสที่จะได้พบปะและเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่น ก็มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเช่นกัน

นอกจากนี้สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการต่างๆ (Destination facilities and services) จัดเป็นองค์ประกอบหลักของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเช่นกัน เนื่องจากว่า ถ้าหากปราศจากองค์ประกอบนี้ นักท่องเที่ยวอาจไม่มีโอกาสที่จะพักผ่อนหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ต่างๆ ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่นั่นได้และมิดเดิลตัน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548 : 35 ; อ้างอิงจาก Middleton. 1994. **Marketing in Travel and Tourism.** p. 30) จำแนกสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย

1. ที่พัก เช่น โรงแรม อาคารห้องเช่า ค่าย หอพัก บ้านรับรอง
2. ร้านอาหารซึ่งครอบคลุมร้านอาหารทุกระดับ
3. การคมนาคมขนส่ง ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น เช่น รถรับจ้าง รถโดยสารประจำทาง การบริการรถเช่า
4. กีฬาและกิจกรรมสันทนาการ
5. ร้านค้า เช่น ร้านขายของ บริษัทบริการการท่องเที่ยว ร้านของที่ระลึก เป็นต้น
6. การบริการอื่นๆ อาทิ ร้านตัดผม การบริการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ร้านเช่าอุปกรณ์ ดำรวจท่องเที่ยว

องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอีกประการที่มีความสำคัญเช่นกัน คือ การเดินทางเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยว เพราะองค์ประกอบดังกล่าวมีผลอย่างยิ่งต่อค่าใช้จ่าย ความรวดเร็วและความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าสู่สถานที่นั้น ซึ่งรวมถึงสาธารณูปโภคในส่วนของถนนหนทาง สนามบิน รถไฟ ท่าเทียบเรือ นอกจากนี้ยังรวมถึง ความจุความเร็ว ราคาและความหลากหลายของสาธารณูปโภคเหล่านี้รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการออกวีซ่าและการตรวจคนเข้าเมือง มิดเดิลตัน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548 : 35 ; อ้างอิงจาก Middleton. 1994. **Marketing in Travel and Tourism.** p. 30)

ในขณะที่นักวิชาการอีกหลายท่านที่กล่าวถึงองค์ประกอบของสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อาทิ ดิคแมน (นิคม จารุมณี. 2548 : 42 ; อ้างอิงจาก Dickman. 1996. **Tourism: an Introductory Text**) เสนอว่า สถานที่ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourist destination and tourism product) จำเป็นต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักหรือองค์ประกอบ 5A คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ความสะดวกในการเดินทาง (Access) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Amenities) ที่พัก (Accommodation) และกิจกรรมต่างๆ (Activities)

ดิคแมน (นิคม จารุมณี. 2548 : 42 ; อ้างอิงจาก Dickman. 1996. **Tourism: an Introductory Text**) กล่าวว่า สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ซึ่งสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ชายหาด ภูเขา อุทยานแห่งชาติเทศกาลต่างๆ หรือสถานที่ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่โด่งดัง และโดยทั่วไป สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมีสิ่งดึงดูดใจมากกว่า หนึ่งอย่าง อาทิ ภูเก็ตซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น หาดทราย กิจกรรม

ทางน้ำสถานบันเทิงต่างๆ รวมทั้งสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจส่วนประกอบอื่นๆ ก็มีความสำคัญเช่นกัน อาทิการคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Access) ถึงแม้ว่า สถานที่ท่องเที่ยวอาจมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แต่สิ่งเหล่านั้นอาจไร้ประโยชน์ หากนักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่นั้นได้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง อาจรวมถึง การออกวีซ่า หนังสือเดินทางและเอกสารเดินทางที่เกี่ยวข้อง ความสะดวกในการเดินทางเข้า-ออกประเทศและแหล่งท่องเที่ยว สภาพของถนนหนทางความสะดวกสบายและความสะอาดของสนามบิน จำนวนเที่ยวบิน เป็นต้น นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ (Amenities) ซึ่งหมายถึงการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้นักท่องเที่ยว อาทิ สาธารณูปโภคน้ำไฟ โทรศัพท์ ห้องสุขา และสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องใช้ เช่น ร้านอาหารโรงพยาบาล ธนาคาร สำนักงานไปรษณีย์การบริการในกรณีฉุกเฉิน ก็มีความสำคัญเช่นกัน และในส่วนของที่พัก (Accommodation) สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการและมีความเหมาะสมต่อสถานที่และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก นอกเหนือจากนี้ สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย อาทิกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย เป็นต้น ดิคแมน (นิคม จารุมณี. 2548 : 42 ; อ้างอิงจาก Dickman. 1996. **Tourism: an Introductory Text**)

สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเน้นการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยศึกษาในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในชีวิต/ทรัพย์สิน ร้านขายของที่ระลึก และสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย
 - 1.1 การเดินทางสะดวก
 - 1.2 บริการรถโดยสาร
 - 1.3 การประชาสัมพันธ์
2. สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย
 - 2.1 ที่พักแรม
 - 2.2 ที่จอดรถ
 - 2.3 ร้านค้าต่างๆ

3. ความปลอดภัยในชีวิต/ทรัพย์สิน ประกอบด้วย
 - 3.1 ระบบการรักษาความปลอดภัย
 - 3.2 การปฏิบัติหน้าที่ตำรวจ/ตำรวจท่องเที่ยว
 - 3.3 หน่วยปฐมพยาบาล
4. ร้านขายของที่ระลึก ประกอบด้วย
 - 4.1 สินค้าหลากหลาย
 - 4.2 คุณภาพและราคาเหมาะสม
5. สภาพสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 5.1 การรักษาความสะอาด
 - 5.2 การจัดระเบียบ

1.9 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (อุทัย จันทรก้อง. 2551 : 23 - 24) ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพ และชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้น โดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้นดังนั้นสิ่งแวดล้อม จึงหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้น ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมการที่สิ่งแวดล้อมมีความหมายที่มุ่งมาที่ตัว มนุษย์ก็เนื่องมาจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งทุกวันนี้มาจากตัวของมนุษย์ การที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้นหรือเลวลงอยู่ที่ตัวมนุษย์ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อม แก้ได้ด้วยมนุษย์

1.9.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม

นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกันไว้คือ

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่โดยรอบตัวมนุษย์รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และทาง สังคมซึ่งเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเป็นปัจจัยในการกำหนดวิธีการใช้ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม อาจเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็น รูปธรรม และนามธรรมสามารถมองเห็นได้ และไม่สามารถมองเห็นได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้ง ทางตรง และทางอ้อม มีอิทธิพลเกี่ยวโยงกัน เป็นปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีก ส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ (เสน่ห์ ทิมสุกใส. 2542 : 359 ; สุพรรณณี มีเทศน์. 2544 : 4 ; จิตรารัตน์ โภธิมามกะ และคณะ. 2545 : 2 ; สุกาญจน์ รัตนเลิศสุธรรม. 2547 : 3 ; ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. 2548 : 10 ; กรมส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม. 2548 : 16)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยสรุปสิ่งแวดล้อม หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์เป็นผู้คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น ที่อยู่บริเวณรอบตัวเราเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งรวมถึงอารยธรรมความเป็นอยู่ของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกในฐานะพลโลกเดียวกัน และเป็นปัจจัยในการกำหนดวิธีการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมร่วมกันสืบไป

1.9.2 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว

หลักการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมไปกับการรักษาสุนทรียภาพเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและกระบวนการทางนิเวศวิทยา โดยเป้าหมายสูงสุดของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ ความยั่งยืน

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีเป้าหมายซึ่งมุ่งเน้นไปที่การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมที่สุดยาวนานที่สุด และสามารถรักษาหรืออนุรักษ์สภาพดึงดูดใจของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ได้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็สามารถตอบรับกับกระแสในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวทั้ง 2 ด้าน คือ

1. ความต้องการพัฒนาคน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน อันจะเป็นหลักประกันที่จะให้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม และมีการกระจายได้ที่เป็นธรรม
2. ความต้องการให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวาง โดยเฉพาะการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อให้คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

1.9.3 แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

เพื่อให้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมในแต่ละบริบทของแหล่งท่องเที่ยว และด้วยกระบวนการจัดการความรู้ของผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับแหล่งท่องเที่ยว ได้กำหนดให้มีแนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ออกเป็น 5 ระดับ ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง ที่ประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงที่ประสบความสำเร็จ คือ

1. การให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว โดยการจัดประชุมคณะทำงานในชุมชนจัดอบรมให้ความรู้ จัดให้มีวิทยากรและนำสถานที่ท่องเที่ยวพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว จัดทำหลักสูตรให้ความรู้สู่ผู้เรียน นักศึกษา

2. กำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน จัดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน จัดรูปแบบโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐานที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. จัดระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว ปลูกป่าเพื่อการท่องเที่ยว ปลูกป่าฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จัดเส้นทางการศึกษาทรัพยากรตามธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จัดแบ่งเขต ภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและปลูกจิตสำนึกเยาวชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว

4. จัดกิจกรรมด้านการรักษาความสะอาด จัดให้มีเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน จัดให้มีการคัดแยกขยะอย่างมีระบบ มีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่เหลือใช้มาใช้ประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อการบำบัดน้ำ

5. การประชาสัมพันธ์ จัดให้มีป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำแผ่นพับ วารสาร เชิญสื่อมวลชนร่วมทำข่าว ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น จัดทำเว็บไซต์ แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการให้บริการ

2.1 ความหมายของการบริการ

มีนักวิชาการให้ความหมายของการบริการไว้หลายท่าน จึงขอรวบรวมแนวคิดการบริการไว้ได้ดังนี้

อาศยา โชติพานิช (2549 : 2) ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ หรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การบริการที่ดี ผู้รับบริการก็จะได้รับความประทับใจ และชื่นชมองค์กร

สุนันท์ บุญวโรดม (2543 : 23) ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการให้เกิดความพึงพอใจ ด้านลักษณะเฉพาะตัวของมันเองที่จับต้องไม่ได้ และไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับการขายสินค้าหรือบริการใด การให้บริการอาจจะเกี่ยวข้องกับการใช้หรือไม่ใช้สินค้าที่มีตัวตน แต่ไม่ได้แสดงความเป็นเจ้าของสินค้านั้น

เกศลินี กลั่นบุศย์ (2540 : 23) ให้ความหมายของคำว่า “การบริการ” หมายถึง การปฏิบัติรับใช้ ให้ความสะดวกต่างๆต่อผู้มาใช้บริการ ซึ่งจะกำหนดเงื่อนไขของการมารับบริการ เช่น การอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือ

สมชาติ กิจยรรยง (2537 : 42) ให้ความหมายของคำว่า “การบริการ” หมายถึง กระบวนการของการปฏิบัติตนเพื่อผู้อื่น ดังนั้นผู้ที่ทำให้การบริการจึงควรมีคุณสมบัติที่สามารถอำนวยความสะดวกและทำตนเพื่อผู้อื่นอย่างมีความรับผิดชอบและมีความสุข

จิราภรณ์ กนิษฐรัต (2535 : 9) ให้ความหมายของคำว่า “บริการ” คือ สิ่งที่มีจำหน่ายในลักษณะของกิจกรรมต่างๆ อาทิ การอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือ โดยมักจะไม่เห็นเป็นตัวตน หากแต่จะมีสิ่งของมาประกอบการบริการดังกล่าว เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การบริการ หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่ทำเพื่อผู้อื่นเกิดความพึงพอใจ ในลักษณะที่ให้บริการประสานความสะดวก รวดเร็ว ความประทับใจ และเกิดมิตรสัมพันธ์ตอบสนองแก่ผู้ใช้บริการ

2.2 คุณภาพของการบริการ

คุณภาพของการบริการ เป็นผลรวมของการนำคุณสมบัติต่างๆ มาประสานรวมกันเข้า เพื่อให้งานเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดตามแนวคิด ดังนี้

สมชาติ กิจยรรยง (2543 : 54) ได้กล่าวว่า วิธีการสร้างนักบริการมืออาชีพ องค์การต้องสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติบุคลิกภาพที่เหมาะสม จากนั้นจึงพัฒนาเทคนิคการบริการให้กับบุคลากร ซึ่งในแต่ละเรื่องมีรายละเอียด ดังนี้

1. คุณสมบัติของผู้ให้บริการ สิ่งที่ผู้ให้บริการควรมีอันดับแรก คือ ความเป็นคนที่รักในงานบริการ เพราะคนที่รักในงานบริการจะมีความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อลูกค้ามีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือลูกค้า ยิ้มแย้มแจ่มใส และเอาใจใส่ดูแลลูกค้าอดทนอดกลั้นเมื่อถูกลูกค้าตำหนิต่อว่านอกจากนี้ พนักงานที่ให้บริการควรเป็นผู้รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีด้วย

2. บุคลิกภาพทั้งลักษณะการแต่งกายที่แลดูสะอาดเรียบร้อย รวมไปถึงอากัปกริยาที่แสดง ออก เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การแสดงท่าทางประกอบการพูด สิ่งเหล่านี้ควรเป็นไปตามธรรมชาติ

3. เทคนิคการให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนทนาเพราะการสนทนาเป็นสื่อกลางระหว่างลูกค้ากับผู้ให้บริการการสนทนาให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2539 : 14) สรุปถึงคุณภาพในการบริการ ดังนี้

1. ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ
2. ระดับของความสามารถของการบริการ ในการบำบัดความต้องการของลูกค้า
3. ระดับความพึงพอใจของลูกค้าหลังจากการได้รับบริการแล้ว

พาราซูราแมน (นิคม จารุมณี. 2548 : 92 ; อ้างอิงจาก Parasuraman. 1990. **Delivering Quality Service - Balancing Customer Perceptions and Expectations** p. 57) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้นำด้านการบริการ (Characteristics of Service Leaders) ไว้ว่า ควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริการ (Service Vision) คือ การมองเห็นคุณภาพของการบริการเป็นกุญแจสำคัญ โดยให้บริการนั้นมีคุณภาพอยู่ตลอดเวลา
2. มีมาตรฐานสูง (High Standard) คือ ควรจะให้บริการที่ถูกต้องตั้งแต่ครั้งแรก ให้ความสนใจในรายละเอียดและความแตกต่างของการบริการต่างๆ เพื่อค้นหาที่จะทำการพัฒนาให้ดีขึ้น องค์การบริการ ผลิตภัณฑ์บริการ
3. มีแบบอย่างผู้นำในสนาม (In the Field Leadership Style) คือ ผู้นำด้านการบริการ ควรจะมีการลงสู่สนามจริงๆ ไม่ใช่ทำเพียงแต่การวางแผน ควรลงไปใกล้ชิดกับพนักงาน มีการยกย่อง เยินขอ สั่งสอน มีการสังเกตการ ป้อนคำถามและมีการรับฟัง ซึ่งเป็นหนทางที่ดีที่สุดที่จะได้รับข้อมูลต่างๆของการบริการ
4. มีความโปร่งใสและซื่อสัตย์ (Integrity) ผู้นำที่ดีที่สุดควรทำสิ่งที่ถูกต้อง แม้อยู่ในสถานการณ์ที่ลำบากก็ตาม เช่น มีการแจกแจงวัฒนธรรมและความซื่อสัตย์ โดยมีหลักของความไว้วางใจผู้ร่วมงานเป็นที่ตั้ง

2.3 การสร้างความประทับใจในงานบริการ

อาศยา โชติพานิช (2549 : 5) กล่าวว่า ความคาดหวังโดยทั่วไปของผู้รับบริการก็ได้แก่ การต้อนรับที่อบอุ่น ให้ความสนใจและความเอาใจใส่ พุดสุภาพไพเราะ ซึ่งจะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่ามีความสำคัญ เป็นผลให้เกิดความพอใจ แต่การที่จะทำให้เกิดความประทับใจได้นั้นต้องทำให้ถึงขั้นที่ผู้รับบริการเกิดปิติยินดี นั่นคือต้องให้บริการที่บรรลุความคาดหวังและเหนือความคาดหวังขึ้นไปอีก การปฏิบัติตนของผู้ให้บริการด้วยไมตรีต่อผู้รับบริการ และความประทับใจจากการต้อนรับย่อมจะเป็นผลให้ผู้รับบริการมาใช้บริการอีก องค์การที่ย่อมจะประสบความสำเร็จ สามารถเติมไมตรีเข้าไปในทุกงานที่ทำ เริ่มตั้งแต่การรักการมีไมตรีต่อผู้รับบริการ กล่าวคือ “ต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา” และให้บริการตรงตามความต้องการ

ดังนั้น ความมีอัธยาศัยไมตรี เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการให้บริการ เพราะความมีอัธยาศัยไมตรีจะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกอบอุ่นและประทับใจ ผู้รับบริการทุกคนที่มาใช้บริการของเราเขาต้องการให้เราแสดงออกดังต่อไปนี้ (อาศยา โชติพานิช. 2549 : 7)

1. บริการที่มีไมตรีจิต หมายถึง การให้บริการที่ดีบวกกับองค์ประกอบอื่น ๆ ก็มีความสำคัญเช่นกัน
2. ยิ้ม เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งจะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกอบอุ่นใจ

3. คำพูดที่พิเศษ คือ คำพูดเหล่านี้ “ขอบคุณ” “เสียใจ” “ขอโทษ” “มีอะไรให้ช่วยไหม”
4. ให้ความช่วยเหลือและแสดงไมตรีจิตที่จะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ
5. ควรให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการ ถึงแม้ว่าสามารถช่วยได้เพียงเล็กน้อยในปัญหานั้น
ไม่ควรพยายามปิดความรับผิดชอบ
6. ควรมีอัธยาศัยไมตรีต่อเพื่อนร่วมงาน เพราะทุกคนจะทำงานร่วมกันได้ดีกว่า ถ้าทุกคนมีไมตรีจิตต่อกัน
7. ผู้รับบริการคาดหวังเสมอว่าจะได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น และมีไมตรีจิตจากพนักงาน

2.4 ลักษณะเฉพาะของงานบริการ

สมิต สัจฉกร (2548 : 11-12) กล่าวว่า งานบริการมีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

2.4.1 สามารถสร้างความพอใจหรือไม่พอใจได้ทันที งานบริการเป็นงานให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ดังนั้นเมื่อผู้รับบริการได้รับการสนองตอบตรงตามความต้องการก็จะแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดี แต่ในทางกลับกันถ้าไม่ได้รับความพอใจก็จะเกิดความรู้สึกในทางที่ไม่ดีต่อผู้ให้บริการและองค์กรที่ให้บริการในทันทีเช่นกัน

2.4.2 ผลของการบริการเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและแปรผลได้รวดเร็ว งานบริการเริ่มต้นและดำเนินการได้ในทุกขณะ ทั้งในตอนต้น ท่ามกลาง และในตอนท้าย เพราะไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องให้บริการเฉพาะในเวลาหนึ่งเวลาใด

2.4.3 ผลของการบริการเชื่อมโยงไปถึงคนและองค์กร งานบริการสร้างความรู้ในทันทีที่ได้รับบริการจึงสามารถแปรเปลี่ยนเป็นผลจากการให้บริการได้ทั้งในแง่ดีและไม่ดี อาจจะแปรผลจากการให้บริการได้ทั้งในแง่ดีและไม่ดี

2.4.4 การบริการที่ผิดพลาดบกพร่องไม่สามารถจะเปลี่ยนความรู้สึกของผู้รับบริการให้กลับมามีได้ นอกจากเป็นการลดความพอใจที่เกิดขึ้นได้น้อยลง

2.4.5 สร้างทัศนคติต่อบุคคล องค์กรและองค์การได้อย่างมาก การบริการสามารถจะสร้างความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ที่มีต่อผู้ให้บริการหรือองค์กรอย่างมากมายไม่มีขีดจำกัดขึ้นอยู่กับลักษณะของการให้บริการที่มีมากน้อยเพียงใดสำคัญมากน้อยเท่าใด

2.4.6 สร้างภาพลักษณ์ให้องค์กรและองค์การเป็นเวลานาน การบริการทั้งที่ดีและไม่ดีจะติดอยู่ในความทรงจำของผู้บริการอยู่ตลอดไป แม้เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขบริการให้ดีขึ้นมากแล้ว แต่ภาพเก่าที่ไม่ดียังคงหลงเหลืออยู่กว่าที่จะล้างภาพลักษณ์ที่อัปยศได้ต้องใช้เวลาอันเป็นสิบ ๆ ปี

2.4.7 หากเกิดการบกพร่องจะเห็นได้ชัด บริการเป็นสิ่งที่ไวต่อการรับรู้ เมื่อมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่สมบูรณ์หรือขาดตกบกพร่องก็จะปรากฏให้เห็นได้ในทันทีทันใด จึงต้องระมัดระวังในเรื่องบริการให้มาก

2.4.8 คนเป็นส่วนสำคัญในการสร้างบริการที่ดี บริการจะดีหรือไม่ดีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการ ถ้าได้คนดีมีจิตสำนึกในการให้บริการดี มีทัศนคติต่อการให้บริการดี และได้รับการปลูกฝังนิสัยในการให้บริการและฝึกฝนตนเองมาดี ก็จะทำให้เกิดการบริการที่เป็นเลิศในทางกลับกันถ้าได้คนไม่ดีมาเป็นผู้ทำงานให้บริการก็จะเท่ากับผิดพลาดตั้งแต่ต้นแล้วจะหวังให้เกิดบริการที่ดีคงเป็นไปได้ยาก

2.4.9 คนเป็นตัวแปรที่สำคัญในการสร้างและทำลายงานบริการ บริการที่ผิดพลาดบกพร่อง นำความเสียหายมาคู่ครั้งจะพบว่าส่วนใหญ่เกิดจากคน องค์กรหลายแห่งเคยได้รับชื่อเสียงยกย่องว่าให้บริการดี แต่พอเปลี่ยนทีมงานที่ให้บริการก็มีเสียงสะท้อนว่าให้บริการด้วยคุณภาพหรือให้บริการไม่ดีดังเดิม และอาจถึงขั้นทำให้เสียผู้รับบริการเดิมไปก็ได้

2.5 การปฏิบัติในการให้บริการ

หลักการปฏิบัติที่สำคัญในการบริการที่ผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สมิต สัจฉกร. 2548 : 13)

2.5.1 ทางกาย ผู้ทำงานบริการต้องดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสดชื่นเพื่อให้เกิดความกระปรี้กระเปร่า ทะมัดทะแมง กระฉับกระเฉง แต่งกายเรียบร้อยตั้งแต่หัวจรดเท้า กิริยาสุภาพ นอกจากนั้นต้องวางตัวเป็นมิตร เปิดเผย จริ่งใจ สนองความต้องการของผู้รับบริการอย่างกระตือรือร้น และแสดงความเต็มใจที่จะให้บริการ

2.5.2 ทางวาจา ต้องใช้ถ้อยคำชวนฟัง น้ำเสียงไพเราะชัดเจน พุดมีหางเสียง มีคำขานรับเหมาะสม พุดแต่น้อยฟังให้มาก พุดให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับบริการ ไม่พุดมากจนเกินจริง พุดเพื่อความสบายใจของผู้รับบริการ และใช้ถ้อยคำเหมาะสม

2.5.3 ทางใจ ต้องทำจิตใจให้เบิกบานแจ่มใส ยินดีที่จะต้อนรับ ไม่รู้สึกขุ่นเคืองที่จะต้องรับหน้า หรือพบปะกับคนแปลกหน้าที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน

ดังนั้น การให้บริการจึงเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งผู้ทำงานบริการต้องยึดถือและนำไปปฏิบัติ เพื่อทำให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจสูงสุด อันจะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีที่จะทำให้ผู้รับบริการกลับมาใช้บริการอีกครั้งหนึ่งได้ต่อไปในอนาคต

2.6 ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการบริการ

การให้บริการเป็นงานที่ล่อแหลม เป็นงานที่ต้องการความรับผิดชอบสูง ผู้ให้บริการต้องมีจิตใจหนักแน่น วิธีการให้บริการอันจะทำให้ผู้รับบริการพอใจ จะต้องรู้ความคาดหวังของเขา และปฏิบัติตามความคาดหวังเท่าที่จะเป็นไปได้ (สมิต สัจฉกร. 2548 : 15)

2.7 ข้อควรระวังในการให้บริการ

สมิต สัจฉกร (2548 : 16) กล่าวว่า ข้อควรระวังในการให้บริการที่ผู้บริการจะต้องคำนึงถึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.7.1 การให้บริการในทุกกรณีจะต้องแสดงว่าผู้รับบริการมีความสำคัญ จึงต้องระวังไม่แสดงกิริยาที่เพิกเฉยไม่สนใจผู้รับบริการอย่างจริงจัง

2.7.2 การให้บริการจะขาดตกบกพร่องไม่ได้เลย เพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำลายงานบริการในส่วนอื่น ๆ ที่ดีอยู่แล้วให้เกิดผลเสียหายตามไปด้วย

2.7.3 ไม่ควรล่าช้าและไม่ตรงเวลา เพราะจะทำความเสียหายให้ผู้รับบริการได้

2.7.4 ผู้ให้บริการต้องควบคุมอารมณ์ของตน และไม่แสดงออกด้วยท่าทีและคำพูดที่ทำให้เสียความรู้สึกต่อผู้รับบริการ

2.7.5 ไม่ควรทำให้ผู้รับบริการผิดหวัง เช่น แสดงการต้อนรับที่เย็นชาหรือการพูดโทรศัพท์ที่ไม่เหมาะสม การให้บริการอย่างไม่เต็มใจ ไม่ใส่ใจในการให้บริการ ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายให้แก่ผู้รับบริการ

โดยสรุปแล้ว การให้ความสำคัญกับการให้บริการนั้น ซึ่งส่วนหนึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้รับบริการ และผู้ให้บริการต้องเป็นบุคคลที่มีใจในการให้บริการเป็นสำคัญ ซึ่งทุกคนก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการให้บริการได้ ดังนั้น ผู้ให้บริการคือพนักงานผู้ให้บริการทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะให้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ การต้อนรับบุคคลทั้งภายในและภายนอก รวมถึงผู้มาติดต่อทุกประเภท เป็นต้น ต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการให้บริการเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความประทับใจกับผู้รับบริการทุกคน และท้ายสุด ผู้ให้บริการเป็นกลไกสำคัญที่สุดของการบริการ จะต้องพัฒนาบุคลิกภาพและทัศนคติที่ดีโดยเฉพาะการมีจิตสำนึกในการรักการให้บริการ เพื่อการพัฒนาองค์กรอย่างสมบูรณ์แบบ

2.8 ความต้องการของนักท่องเที่ยว

การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี มีนักการศึกษาได้ศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังมีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนพาณิชยการหัวหิน (2552 : เว็บไซค์) ได้ทำการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวของหัวหิน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่

มีความต้องการให้สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าพักผ่อน เหมาะสมสำหรับอยู่อาศัยหลังเกษียณอายุ การมีที่พักที่ได้มาตรฐาน มีบริการที่ดี คุ่มค่ากับเงินที่จ่าย และมีกิจกรรมหลากหลายในสถานที่ท่องเที่ยว

จิรัชญา ศรีดาวงษ์ วิชาวี เขือกเย็น และ วิชดา สีโท (2550 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการบริการมาก โดยเฉพาะด้านการมีอรรถาศัยไมตรีของพนักงาน รวมไปถึงการคำนึงถึงสุขอนามัยที่ดีที่นักท่องเที่ยวได้รับบริการ

ดังนั้น ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่ให้สมกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ อันเป็นการประชาสัมพันธ์และการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหลายฝ่ายทั้งทางภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่นนั้นอีกด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

3.1 ความหมายของการพัฒนา

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 779) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโตหรือความก้าวหน้า

วีรุฒิ ฉะนันท์ และคณะ (2542 : 38) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง ทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้า การพัฒนาประเทศก็ทำให้บ้านเมืองมั่นคงมีความเจริญ ความหมายของการพัฒนาประเทศนี้ก็เท่ากับตั้งใจที่จะทำให้ชีวิตของแต่ละคนมีความปลอดภัย มีความเจริญ มีความสุข

ดิน ปรัชญพฤทธิ (2549 : 174-177) กล่าวถึง ความหมายของการพัฒนา ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหมายถึง การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ๆ ของสังคมจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่มีคุณค่ามากกว่าหรือดีกว่า มองในแง่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงด้านหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของสังคม แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่วัดผลได้อย่างชัดเจน

2. การพัฒนาหมายถึง การยกระดับความเป็นอิสระของระบบและปัจเจกบุคคลที่จะใช้ดุลพินิจในการเลือกทางเลือก (Alternatives) หลาย ๆ ทาง โดยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือผลกระทบของสภาพแวดล้อมแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการพัฒนา รวมถึงความสามารถของระบบ และปัจเจกบุคคลที่จะควบคุมสภาพแวดล้อมให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการ การปรับตัวให้เข้ากับและควบคุมสภาพแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญของการพัฒนา

3. การพัฒนาเป็นแนวความคิดเชิงปทัสสถาน ซึ่งเทียบได้กับการปรับปรุงให้ดีขึ้น การปรับปรุงดังกล่าวนี้ รวมถึงการปรับปรุงสภาพการณ์ที่จำเป็นที่จะสนองตอบความต้องการของมนุษย์ทั้งนี้รวมถึงการมีรายได้ขั้นต่ำที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หรือการจัดความยากจน

การมีงานทำ การมีโอกาสในชีวิตและทรัพย์สิน และการลดความไม่เสมอภาคให้น้อยลง นอกจากนี้ การพัฒนายังรวมถึงการให้การศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถอ่านออกเขียนได้ การมีส่วนร่วมในการปกครอง การบริหาร และความปราศจากการกดขี่ทางเพศและมลพิษต่าง ๆ

4. การพัฒนา หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงและการแปลงรูปของสังคมที่เป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่องในอันที่จะสนองตอบข้อเรียกร้องของปัจเจกบุคคล องค์กร ชาติ (และกลุ่มย่อยต่าง ๆ ในชาติ) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาถึงการพัฒนาจึงต้องเกี่ยวข้องกับการศึกษาถึงความปรารถนาเป้าหมายความใฝ่ฝันทะเยอทะยาน และการรับรู้ของบุคคลและหน่วยการปกครองการบริหารของชาติ (Polity) หรือชุมชน

5. การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ และหลายมิติของโครงสร้างทางสังคม ทศนคติของคนทั่ว ๆ ไป สถาบันแห่งชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อจัดความยากจนและลดความไม่เสมอภาคทางสังคมให้น้อยลง

6. การพัฒนา (ในระดับปัจเจกบุคคล) หมายถึง ความผูกพันทางด้านค่านิยมที่บุคคลมีต่อเป้าหมายทางสังคม ความผูกพันด้านค่านิยมดังกล่าวนี้รวมไปถึงความผูกพันที่บุคคลมีต่อความเปลี่ยนแปลง ความกล้าเสี่ยงตัดสินใจ การพัฒนาเศรษฐกิจ ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ การยอมให้ผู้อื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง ความห่วงใยในชาติ และความเสียสละ

7. การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผนวกกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากหรือเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 : 137) ได้ให้ความหมายคำว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned change)

การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาชุมชนพัฒนาประเทศ คือการทำให้สิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจการพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่งการพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนาหมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือ การทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่าสภาพเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดปัญหาในตัวเองเพียงแต่ว่าจะมีปัญหามาก หรือปัญหาน้อย ถ้าหากตีความหมายการพัฒนา จะสามารถตีความหมายได้ 2 นัย คือ

1. การพัฒนา ในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ หมายถึงการทำให้เจริญในด้านวัตถุรูปแบบ และในเชิงปริมาณเช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง คัชชีวัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. การพัฒนา ในแง่ของพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิต และหลักของความถูกต้องพอดีซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุดความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม การพัฒนาไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้เพียงชั่วข้ามคืน แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น และคลี่คลายมาเป็นลำดับในช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ มาตรฐานที่เคยใช้เป็นเกณฑ์หรือคัชชีในการอธิบายหรือตัดสินการพัฒนาในอดีตที่ผ่านมา อาจนำมาใช้ไม่ได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน มาตรฐานการพัฒนาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง และที่สำคัญการพัฒนาไม่ใช่สิ่งที่จะลอกเลียนหรือเป็นแบบอย่างสำเร็จรูปเสมอไป อีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีแบบจำลองการพัฒนาแบบใดที่ถือเป็นสากล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2549 : 9)

สรุปว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้นทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการ และดำเนินงาน โดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง

3.2 เป้าหมายของการพัฒนา

เป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนา คือ การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ทุกคนบนโลก โดยการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

มิตราและฮอนโจ (ติน ปรัชญพฤทธิ. 2549 : 25 ; อ้างอิงจาก Misra & Honjo. 1981.

Humanizing Development: Essays on People, Space and Development in Honour of Masahiko. p. 9) ได้กล่าวถึง ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ในแต่ละสังคมนั้นมีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการ คือ

1. การยอมรับนับถือตัวเองและผู้อื่น (Respect for others and self-esteem)
2. การเป็นอิสระจากการกดขี่ในทุกรูปแบบ (Freedom from tyranny of any kind)
3. การมีชีวิตอยู่ร่วมในชุมชน โดยทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น (Community life which gives a sense of belonging)

ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบนี้ต้องไปด้วยกันจะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไปไม่ได้ มิฉะนั้นไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนามุ่งไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์

โทเดโร (ติน ปรัชญพฤทธิ. 2549 : 25 ; อ้างอิงจาก Todaro. 1994. **Economic Development.** p. 63) ได้เสนอไว้ว่า เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาก็คือ การมีชีวิตที่ดีกว่า และไม่ว่าองค์ประกอบ

ของการมีชีวิตที่ดีกว่าในแต่ละสังคมและวัฒนธรรมจะเป็นอย่างไร การพัฒนาในทุกสังคมล้วนแล้วแต่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระจายปัจจัยอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการยังชีพให้กับสมาชิกทุกคนของสังคม ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การสาธารณสุข และความมั่นคงปลอดภัย

2. เพื่อยกระดับการครองชีพโดยการเพิ่มรายได้ให้สูงสุด การสร้างงานเพิ่มขึ้น การกระจายโอกาสการศึกษา และการให้ความสำคัญกับคุณค่าทางวัฒนธรรมและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เป็นการส่งเสริมการกินดีอยู่ดีของประชาชนเท่านั้น แต่ยังเป็นส่งเสริมให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจในตัวเองและประเทศชาติ

3. เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลและประเทศชาติมีทางเลือกอย่างกว้างขวางในทางสังคมและเศรษฐกิจโดยการเป็นอิสระจากการครอบงำและการพึ่งพามุคและประเทศอื่น รวมทั้งเป็นอิสระจากความโง่เขลาและความทุกข์ยากทั้งหมด

โดยสรุปแล้วการพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์และชุมชน ให้ดำรงอยู่ได้บนพื้นฐานของความมีศักดิ์ศรีและไม่เบียดเบียนกัน

4. ข้อมูลบริบทเกี่ยวกับจังหวัดกาญจนบุรี

กาญจนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางที่มีผู้คนนิยมเดินทางไปท่องเที่ยว เต็มไปด้วยเรื่องราวในอดีตที่น่าสนใจ เป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เป็นสถานที่ตั้งของสะพานข้ามแม่น้ำแควซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็น ป่าเขาลำเนาไพร ถ้ำหรือน้ำตก

กาญจนบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 129 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 19,473 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่ามีทั้งป่าโปร่งและป่าดงดิบ มีแม่น้ำสำคัญสองสายคือ แม่น้ำแควใหญ่และแม่น้ำแควน้อยซึ่งไหลมาบรรจบรวมกันเป็นแม่น้ำแม่กลองที่บริเวณอำเภอเมืองกาญจนบุรี กาญจนบุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบ่อพลอย อำเภอเลาขวัญ อำเภอพนมทวน อำเภอไทรโยค อำเภอสังขละบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอทองผาภูมิ อำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอหนองปรือ และอำเภอห้วยกระเจา

4.1 ประวัติความเป็นมา

พื้นที่กว้างใหญ่ ซึ่งเป็นที่ตั้ง จ.กาญจนบุรี ในปัจจุบัน มีประวัติความเป็นมา ที่ต่อเนื่อง และยาวนาน ประวัติ หน้าสุดท้ายของกาญจนบุรี ย้อนกลับไปเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์หน้าแรก ได้อย่างบังเอิญ เมื่อเชลยศึก ที่ถูกเกณฑ์ มาสร้างทางรถไฟคนหนึ่ง ค้นพบเครื่องมือหิน ของมนุษย์ ก่อนประวัติศาสตร์ ระหว่างการก่อสร้างทางรถไฟ บริเวณ สถานีบ้านเก่า ต.จระเข้เผือก อ.เมือง ทำให้เกิดการขุดค้นทางโบราณคดี และสามารถ ค้นพบหลักฐานของ มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ จำนวนมาก แม้จนถึงปัจจุบันยังขุดพบอยู่

ในสมัยทวารวดี ซึ่งอยู่ในสมัยประวัติศาสตร์ ของ ประเทศไทย พบซาก โบราณสถาน และ โบราณวัตถุ ที่ ต.ปรังเผล อ.สังขละบุรี (ปัจจุบัน เป็นพื้นที่อ่างเก็บน้ำ เขื่อนเขาแหลม) ซึ่งเป็น เจดีย์ ลักษณะเดียวกับ จุลประ โทณเจดีย์ จ.นครปฐม เจดีย์ ที่บ้านคูบัว จ.ราชบุรี และที่เมืองอุทอง จ.สุพรรณบุรี นอกจากนี้ ยังพบฐาน เจดีย์ และ พระพิมพ์ สมัยทวารวดี จำนวนมาก ที่ บ้านท่าหวี ริม แม่น้ำแควใหญ่ ต.ลาดหญ้า อ.เมือง อีกด้วย แสดงว่าในสมัยนั้น พื้นที่ ริมแม่น้ำหลายแห่ง ซึ่งเป็น เส้นทางคมนาคมสำคัญ มีชุมชน หรือเมืองโบราณ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชุมชน โบราณใกล้เคียงกัน

ในสมัย พุทธศตวรรษ ที่ 16-18 ขอม ได้แผ่อิทธิพล เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งพบหลักฐาน สำคัญ คือ ปราสาทเมืองสิงห์ ซึ่งมีลักษณะเป็น ศิลปะขอม สมัยบายน มีอายุในช่วงสมัย พระเจ้า ชัยวรมันที่ 7 ในพุทธศตวรรษที่ 18 นอกจากนี้ ยังพบหลักฐานที่เป็นศิลปะขอม สมัยเดียวกัน ที่เมือง คุรุท และเมืองกลอนโค อ.ไทรโยค

ในสมัยสุโขทัย พบหลักฐาน ในพงศาวดารเหนือว่า กาญจนบุรี ตกเป็นเมืองขึ้น ของ สุพรรณบุรี ตามที่กล่าวไว้ว่า พญาาง ได้มาครองเมืองกาญจนบุรี แต่ก็ไม่มีหลักฐานอื่น มาสนับสนุน ต่อมาในสมัยอยุธยา กาญจนบุรี มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญ โดยตัวเมือง ตั้งอยู่ที่บ้านท่าเสา ต.ลาดหญ้า ใกล้เขาชนไก่ และยังปรากฏหลักฐาน เป็นซากโบราณสถาน และโบราณวัตถุ ดังที่เห็น ในปัจจุบัน

กาญจนบุรี ยังคงเป็นเมืองหน้าด่าน สืบเนื่องมาจนถึงสมัยกรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์ โดย ในสมัยรัชกาลที่ 1 พระองค์ โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมือง กาญจนบุรี มาตั้งใหม่ที่ บ้านปากแพรก เพื่อมาตั้งรับทัพ พม่า ที่เดินทัพ ลงมาตามลำน้ำแม่กลอง เพื่อเข้าตี กรุงเทพฯ ได้มีการสร้างกำแพง ล้อมรอบเมืองอย่างมั่นคง ในสมัยรัชกาลที่ 3 และให้มีเจ้าเมือง คือ พระประสิทธิสงคราม นอกจากนั้น ยังตั้งหัวเมืองเล็กๆ ตามรายทาง เป็นหน้าด่านอีกเจ็ดแห่ง

สมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการจัดรูปแบบการปกครองประเทศใหม่ เป็นมณฑลเทศาภิบาล เมือง กาญจนบุรี ถูกโอนมาขึ้นกับมณฑล ราชบุรี และ แบ่งการปกครองเป็นสามอำเภอ คือ อ.เมือง

อ.เหนือ (ปัจจุบันคือ อ.ท่าม่วง) และ อ.ใต้ (ปัจจุบัน คือ อ.พนมทวน) และต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2467 ได้ตั้งอำเภอเพิ่มอีกสองแห่ง คือ อ.ท่ามะกา และ อ.ทองผาภูมิ กับ กิ่ง อ.สังขละบุรี

ในช่วงสงคราม มหาเอเชียบูรพา ญี่ปุ่น ตัดสินใจสร้างทางรถไฟ สาย ไทย - พม่า เชื่อมจากสถานีหนองปลาตุก จ.ราชบุรี ผ่าน กาญจนบุรี เลาะริมแม่น้ำแควน้อย ไปเชื่อมกับ ทางรถไฟ ที่สร้างมาจาก พม่า ที่ด่านเจดีย์สามองค์ เป็นทางรถไฟ ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก และมีผู้คนจำนวนมากเดินทางมาเยี่ยมชม เพื่อการวาระ ต่อดวงวิญญาณ ผู้เสียชีวิต และรำลึก ถึงความโหดร้าย ทารุณ ของสงคราม

4.2 อาณาเขต

กาญจนบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอปอพลอย อำเภอเลาขวัญ อำเภอพนมทวน อำเภอไทยโยค อำเภอสังขละบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอทองผาภูมิ อำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอหนองปรือ และอำเภอห้วยกระเจา

จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 129 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 19,483.148 ตร.กม. หรือประมาณ 12,176,967.5 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จดจังหวัดตากและจังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	จดจังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันออก	จดจังหวัดสุพรรณบุรีและนครปฐม
ทิศตะวันตก	จดประเทศสหภาพพม่า

ระเปิดในสมัยนั้นเพื่อสะท้อนให้เห็นบทเรียนอันน่าสะพรึงกลัวของสงคราม เปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา 08.00–18.00 น. ค่าเข้าชมชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี ตั้งอยู่ที่สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง บนถนนสายกาญจนบุรี-ไทรโยค (ทางหลวงหมายเลข 323) ห่างจากตัวเมืองประมาณ 15 กิโลเมตร ชั้นล่างจัดแสดงเครื่องใช้ภายในครัวเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ เครื่องมือในการจับปลา ชั้นบนมีห้องประวัติศาสตร์และห้องศาสนาและประเพณี มีหนังสือไทย โบราณและศิลปวัตถุต่างๆ ด้านข้างอาคารศูนย์ฯ มีหลุมขุดค้นทางประวัติศาสตร์ ศูนย์วัฒนธรรมฯ เปิดให้ชมทุกวันตั้งแต่เวลา 8.30–16.30 น.

วัดถ้ำมั่งกรทอง อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 5 กิโลเมตร บนฝั่งแม่น้ำแควน้อย ตั้งอยู่เชิงเขา วัดนี้สร้างขึ้นในปี 2447 เหตุที่ได้ชื่อว่าถ้ำมั่งกรทองก็เนื่องจากมีถ้ำขนาดเล็กอยู่บนยอดเขา โดยราวบันไดขึ้นสู่ถ้ำสร้างเป็นรูปมังกรสองตัวขนาดใหญ่ขนานกันไปจนสุดทางที่ปากถ้ำ มีบันไดทั้งหมด 95 ขั้น ที่ตรงปากถ้ำมีหินใหญ่ทำเป็นหน้าสิงโตคู่น่าเกรงขาม วัดถ้ำมั่งกรทองยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายเกี่ยวกับการทำสมาธิลอยตัวในน้ำ มีผู้สนใจมาชมการแสดงลอยตัวในน้ำเป็นประจำ การเดินทาง จากถนนแสงชูโตใช้เส้นทางที่แยกซ้ายจากหน้าศาลากลางจังหวัดไปประมาณ 1.5 กิโลเมตร ข้ามสะพานข้ามแม่น้ำแควน้อยไปยังวัดถ้ำมั่งกรทอง

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ (สวนหิน) ตั้งอยู่ที่ทุ่งนาคราช ตำบลหนองหญ้า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีในบริเวณวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี สามารถเดินทางจากถนนแสงชูโต ข้ามสะพานสมเด็จพระสังฆราช ไปอีกประมาณ 9 กิโลเมตร โดยผ่านสุสานทหารสัมพันธมิตรช่องไก่ วัดถ้ำเขาปูน สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์จะอยู่ทางซ้ายมือ ประชาชนทั่วไปเรียกว่า สวนหินหรืออุทยานหิน บริเวณสวนหินจะเป็นที่ราบเชิงเขาโดยมีเนินลูกคลื่นสลับกับกลุ่มหินปูนคล้ายรูปสัตว์นานาชนิดเรียงรายกันอย่างมีระเบียบในเนื้อที่ประมาณ 90 ไร่ และเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้ป่าชนิดต่างๆ อีกด้วย

วัดถ้ำพูหว่า ตั้งอยู่ตำบลหนองหญ้า อำเภอเมือง วัดนี้เป็นสาขาหนึ่งของวัดปากน้ำบรรพชาศโดยรอบสะอาดร่มรื่น เงียบสงบ สวยงาม ลักษณะภูมิประเทศโอบล้อมด้วยภูเขาและป่าไม้ ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยงดงาม มีพระพุทธรูปปางสมาธิประดิษฐานเป็นประธาน และถ้ำนี้ยังใช้เป็นพระอุโบสถเพื่อใช้ในพิธีอุปสมบทอีกด้วย การเดินทาง ไปตามทางหลวงหมายเลข 3229 ประมาณกิโลเมตรที่ 17

ต้นจามจุรียักษ์ อยู่บนเส้นทางไปอำเภอด่านมะขามเตี้ย บ้านกสิกรรม หมู่ 5 ตำบลเกาะลำโรงหากมาจากวัดถ้ำมั่งกร เลขจากวัดถ้ำมั่งกรไปประมาณ 3 กิโลเมตร สามารถเดินทางเข้าไปในกองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 1 กรมการสัตว์ทหารบก ผ่านวัดถ้ำมุนีนิยนาถ แล้วเลี้ยวขวา ต้น

จามจूरียักษ์มีอายุมากกว่า 100 ปี รัศมีทรงพุ่มเฉลี่ย 25.87 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางรวมเงาประมาณ 51.75 เมตร ความสูงเรือนยอด 20 เมตร มีพื้นที่ของพุ่มประมาณ 1 ไร่เศษ มีทรงพุ่มแผ่กิ่งก้านสาขาใหญ่โตสวยงาม ซึ่งปัจจุบันหาชมต้นไม้ขนาดใหญ่เช่นนี้ได้ยาก

สะพานข้ามแม่น้ำแคว ตั้งอยู่ที่ตำบลท่ามะขาม ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศเหนือตามทางหลวงหมายเลข 323 ประมาณ 4 กิโลเมตร แยกซ้ายประมาณ 400 เมตร มีป้ายชี้บอกทางไว้ชัดเจน เป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่ง สร้างขึ้นสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยกองทัพญี่ปุ่นได้เกณฑ์เชลยศึกฝ่ายสัมพันธมิตร ได้แก่ ทหารอังกฤษ อเมริกัน ออสเตรเลีย ฮอลันดาและนิวซีแลนด์ประมาณ 61,700 คนและกรรมกรชาวจีน ญวน ชาว มลายู ไทย พม่า อินเดียอีกจำนวนมากก่อสร้างทางรถไฟสายยุทธศาสตร์เพื่อเป็นเส้นทางผ่านไปสู่ออสเตรเลีย ซึ่งเส้นทางช่วงหนึ่งจะต้องข้ามแม่น้ำแควใหญ่จึงต้องมีการสร้างสะพานขึ้น การสร้างสะพานและทางรถไฟสายนี้เต็มไปด้วยความยากลำบาก ความทารุณของสงครามและโรคภัยตลอดจนการขาดแคลนอาหารทำให้เชลยศึกจำนวนหลายหมื่นคนต้องเสียชีวิตลง

หอศิลป์และพิพิธภัณฑ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง ไม่ไกลจากสะพานข้ามแม่น้ำแคว เป็นสถานที่เก็บรักษาสิ่งที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 อันได้แก่อาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆ โครงกระดูกของเชลยสงคราม และภาพถ่ายเหตุการณ์ในสมัยนั้น นอกจากนี้บางส่วนยังจัดทำเป็นหอศิลป์ เก็บรวบรวมสิ่งของต่างๆ เช่น แสตมป์ ไปรษณียบัตร โบราณ เพชร พลอย และเครื่องประดับ เปิดให้เข้าชมทุกวันเวลา 08.00–18.00 น. ค่าเข้าชมชาวไทย 20 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท รายละเอียดเพิ่มเติมติดต่อ โทร. 0-34 51-2596

สุสานทหารสัมพันธมิตรช่องไก่ สุสานแห่งนี้ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อย บริเวณท่าหน้าเมืองกาญจนบุรี ห่างจากตัวเมืองไปทางแม่น้ำแควน้อยประมาณ 2 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปโดยขับรถข้ามสะพานสมเด็จพระสังฆราชฯ สุสานทหารสัมพันธมิตรช่องไก่เคยเป็นที่ตั้งของค่ายเชลยศึกขนาดใหญ่ บริเวณสุสานสงบและสวยงาม มีขนาดเล็กกว่าสุสานดอนรัก บรรจุศพทหารเชลยศึกซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหารอังกฤษ ประมาณ 1,740 หลุม

สวนสัตว์เลี้ยงกวางกาญจนบุรี ตั้งอยู่ที่บ้านพุระคู ตำบลหนองบัว ห่างจากตัวเมืองกาญจนบุรีประมาณ 20 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข 3229 กิโลเมตรที่ 16–17 จะมีทางแยกเข้าไปประมาณ 3 กิโลเมตร สวนสัตว์เลี้ยงกวางกาญจนบุรีเป็นสถานสงเคราะห์สัตว์ที่ย้ายมาจากทุ่งสีกัน บนพื้นที่ 38 ไร่ ปัจจุบันมีสุนัขมากที่สุด นอกนั้นจะเป็นแมว โค กระบือ แพะและแกะ เหมาะสำหรับผู้รักสัตว์สามารถมาขอรับสุนัขไปเลี้ยงได้ทุกวันตั้งแต่เวลา 08.00 น.- 17.00 น

วัดถ้ำพุทธาวาส (ถ้ำพุพระหรือวัดถ้ำขุนแผน) เป็นถ้ำขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนภูเขาสูงมีตำนานเล่าว่า ขุนแผนได้นำเอากุมารทองมาไว้ในถ้ำนี้ ถ้ำพุพระอยู่บนเส้นทางสายกาญจนบุรี-

ไทรโยค (ทางหลวงหมายเลข 323) ตรงกิโลเมตรที่ 7-8 เยื้องสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี แยกซ้ายเข้าไปอีก 1 กิโลเมตร มีรถประจำทางสายกาญจนบุรี-ไทรโยค วิ่งผ่านปากทางไปสู่ถ้ำนี้ด้วย โดยจะต้องเดินเข้าไปอีก 1 กิโลเมตร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเก่า ตั้งอยู่ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อย ห่างจากตัวเมืองประมาณ 35 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 323 จากนั้นเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 3229 แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 3455 ไปประมาณ 3 กิโลเมตร เลี้ยวเข้าทางวัดทำโป๊ะประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นที่จุดพบหลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับมนุษย์สมัยหินยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นแห่งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2506 สิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์ชวานหิน เครื่องประดับและเครื่องปั้นดินเผา เปิดให้เข้าชมทุกวัน เว้นวันจันทร์ อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตั้งแต่เวลา 09.00 - 16.00 น. ค่าเข้าชมชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร 0-3465-4058

ถ้ำมะเดื่อ อยู่ในบริเวณวัดถ้ำมะเดื่อ ตำบลบ้านเก่า ห่างจากตัวเมืองกาญจนบุรีประมาณ 40 กิโลเมตร การเดินทาง จากป้อมตำรวจบ้านเก่าข้ามสะพานข้ามแม่น้ำแควน้อย ไปตามทางหลวงหมายเลข 3445 ประมาณ 8 กิโลเมตรถึงค่ายไทรโยค เข้าไปในค่ายไทรโยคประมาณ 3 กิโลเมตร เมื่อเดินทางไปแล้วควรติดต่อกับทางวัดโดยทางวัดได้ติดตั้งไฟไว้เพื่อให้เห็นสภาพภายในถ้ำที่มีเนื้อที่กว้างขวางมีหินงอกหินย้อยสวยงามแตกต่างกันไป ต้องใช้เวลาชมประมาณ 1 ชั่วโมง

ทางรถไฟสายมรณะ ทางรถไฟสายนี้เริ่มต้นจากสถานีหนองปลาดุก อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผ่านจังหวัดกาญจนบุรีข้ามแม่น้ำแควใหญ่ไปทางทิศตะวันตกจนถึงด่านเจดีย์สามองค์ เพื่อให้ถึงปลายทางที่เมืองตันบูชายัด ประเทศพม่า รวมระยะทางในเขตประเทศไทย 300 กิโลเมตร ใช้เวลาในการสร้างเสร็จเพียง 1 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2485 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2486 เพื่อใช้เป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ผ่านประเทศพม่า หลังสงครามทางรถไฟบางส่วนถูกละทิ้ง บางส่วนจมอยู่ใต้ทะเลสาบเขื่อนเขาแหลม

ทางรถไฟสายนี้ถือเป็นอนุสรณ์ให้รำลึกถึงเหตุการณ์สงครามในครั้งนั้นจากน้ำพักน้ำแรงของการบุกเบิกก่อสร้างของทหารเชลยศึกฝ่ายสัมพันธมิตรที่กองทัพญี่ปุ่นเกณฑ์มา ทิวทัศน์ตลอดเส้นทางนี้สวยงามมาก โดยเฉพาะบริเวณถ้ำกระแซ ที่เส้นทางรถไฟจะลัดเลาะไปตามเชิงผาเลียบไปกับลำน้ำแควน้อย ปัจจุบันทางรถไฟสายนี้สุดปลายทางที่บ้านท่าเสาหรือสถานีน้ำตก ระยะทางจากสถานีกาญจนบุรีถึงสถานีน้ำตกเป็นระยะทางประมาณ 77 กิโลเมตร การรถไฟแห่งประเทศไทยเปิดบริการเดินรถบนเส้นทางสายนี้ทุกวัน และจัดรถไฟขบวนพิเศษสายกรุงเทพฯ-น้ำตก ทุกวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดราชการ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่ การรถไฟแห่งประเทศไทย โทร. 223-7010, 223-7020 หรือ 1690

โบราณสถานในเขตเมืองกาญจนบุรีเก่า ตั้งอยู่ในเขตตำบลลาดหญ้า ไปตามทางหลวงหมายเลข 323 และเข้าทางหลวงหมายเลข 3199 ไปจนถึงกิโลเมตรที่ 2-3 บริเวณนี้เคยเป็นเมืองหน้าด่าน สกัดกั้นการเดินทัพของพม่าซึ่งยกเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นประมาณพ.ศ. 2091-2327 สภาพปัจจุบันยังคงเหลือร่องรอยของแนวกำแพงดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 167 x 355 เมตร มีป้อมค่ายอยู่ทั้ง 4 มุม โบราณสถานโดยรอบในบริเวณใกล้เคียงกันได้แก่

วัดป่าเลไลยก์ เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านเรียกว่าวัดผ่อก แต่เดิมภายในมณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยประดิษฐานอยู่ในมณฑป ได้ถูกคนลักลอบเจาะอกพระจนทะลุ จึงได้เรียกกันว่าวัดผ่อก ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างพระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์ขึ้นแทน โบราณสถานบริเวณวัดป่าเลไลยก์ประกอบด้วย มณฑป วิหาร และเจดีย์ทรงกลมก่อด้วยอิฐสอดินฉาบปูน

วัดขุนแผน จากวัดป่าเลไลยก์ทางเข้าด้านข้าง วัดนี้เข้าไปทางค่ายฝึกสำรวจคณะวิสุตวิทยา เป็นวัดร้างที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีพระปรารักษ์เป็นหลักสำคัญของวัด ภายในบริเวณวัดมีโบราณสถานที่สำคัญได้แก่ พระปรารักษ์ พระอุโบสถ เจดีย์ประจำทิศและเจดีย์รายและวิหาร ปัจจุบันคงยังมองเห็นเฉพาะพระปรารักษ์เท่านั้น

วัดแม่หม้าย เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่ห่างจากวัดขุนแผนไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 300 เมตร มีโบราณสถานแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทางด้านทิศเหนือประกอบด้วยเจดีย์ทรงกลมขนาดใหญ่มีฐานประทักษิณ วิหารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันตก และกลุ่มทางด้านทิศใต้ประกอบด้วย วิหารขนาดกลาง เจดีย์ราย และกำแพงแก้วล้อมรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งสองกลุ่มมีสระล้างกระดูกอยู่ระหว่างกลาง

นอกจากนี้ยังมีวัดนางพิมหรือวัดกาญจนบุรีเก่า รวมอยู่ในบริเวณนั้นด้วย

อุทยานประวัติศาสตร์สงคราม 9 ทัพ ตั้งอยู่บริเวณทุ่งลาดหญ้า ตำบลช่องสะเดา อำเภอเมือง เดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข 323 จากนั้นเข้าทางหลวงหมายเลข 3199 ประมาณกิโลเมตรที่ 24 เป็นสถานที่รวบรวมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สงคราม 9 ทัพ ซึ่งเป็นสงครามครั้งยิ่งใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เพื่อป้องกันการรุกรานของพระเจ้าปดุงกษัตริย์พม่าในปี พ.ศ. 2328 ชัยชนะในสงครามครั้งนี้โดยเฉพาะในสมรภูมิทุ่งลาดหญ้า ทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชและดำรงความเป็นชาติมาจนถึงปัจจุบัน ภายในอาคารจะเป็นตู้จำลองขนาดย่อ และโต๊ะทรายแสดงภูมิประเทศจำลองเส้นทางการเดินทัพของข้าศึก นอกจากนี้ยังมีหอสังเกตการณ์เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจประวัติศาสตร์เข้าใจการเลือกใช้ภูมิประเทศในการเดินทัพ

และจุดสกัดกั้นทัพพม่าได้ชัดเจนขึ้น สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ฝ่ายกิจการพลเรือน กองพลทหารราบที่ 9 โทร.0-3458-9233-5 ต่อ 1122

ค่ายฝึกเขาชนไก่ ตั้งอยู่ที่ตำบลลาดหญ้า ห่างจากกรุงเทพฯ 150 กิโลเมตร ไปตามทางหลวงหมายเลข 3199 (กาญจนบุรี-เขื่อนศรีนครินทร์) ประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นสถานที่ฝึกภาคสนามของนักศึกษาวิชาทหาร ในเวลาเสร็จสิ้นการฝึกจะเปิดเป็นค่ายฝึกสำหรับประชาชนทั่วไป มีกิจกรรมเช่น การโดดหอสูง การยิงปืน การไต่เชือกข้ามลำน้ำ ชมพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สนใจสอบถามรายละเอียดได้ที่สำนักงานท่องเที่ยวกรมการรักษาดินแดน โทร. 0-2222-4840, 0-2221-2871 หรือ สำนักงานท่องเที่ยวเขาชนไก่โทร 0-3458-9237

สรุปได้ว่า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายหลาย ทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งก่อสร้างใหม่ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นการดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่เข้ามาเยือน ณ จังหวัดนี้

5. สะพานข้ามแม่น้ำแคว

5.1 ประวัติความเป็นมา

สะพานข้ามแม่น้ำแคว เป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่ง เป็นสะพานที่สำคัญที่สุดของเส้นทางรถไฟสายมรณะ สร้างขึ้นสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยกองทัพญี่ปุ่นได้เกณฑ์เชลยศึกฝ่ายสัมพันธมิตร ได้แก่ ทหารอังกฤษ อเมริกัน ออสเตรเลีย ฮอลันดา และนิวซีแลนด์ ประมาณ 61,700 คน และกรรมกรชาวจีน ญวน ชาว มลายู ไทย พม่า อินเดียอีกจำนวนมาก มาก่อสร้างทางรถไฟสายยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นเส้นทางผ่านไปสู่อินเดียซึ่งเส้นทางช่วงหนึ่งจะต้องข้ามแม่น้ำแควใหญ่ จึงต้องมีการสร้างสะพานขึ้น การสร้างสะพานและทางรถไฟสายนี้เต็มไปด้วยความยากลำบาก ความทารุณของสงครามและโรคภัย ตลอดจนการขาดแคลนอาหาร ทำให้เชลยศึกหลายหมื่นคนต้องเสียชีวิตลง

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองสะพานข้ามแม่น้ำแควเดิมได้รับความเสียหาย และรัฐบาลไทยได้ซ่อมแซมใหม่ ภายหลังสงครามสิ้นสุดลง เมื่อปี พ.ศ. 2489 จนสามารถใช้งานได้ดังเดิม ปัจจุบัน มีการยกย่องให้สะพานข้ามแม่น้ำแคว เป็นสัญลักษณ์แห่งสันติภาพ เดิมทีสะพานข้ามแม่น้ำแคว ไม่เคยมีจริงในประวัติศาสตร์ แต่เนื่องจากทางอเมริกาได้ทำเป็นหนัง ดังนั้นทางจังหวัดจึงมีความเห็นให้ตั้งชื่อสะพานที่ท่ามะขามให้เป็นสะพานข้ามแม่น้ำแคว เพื่อให้เหมือนในหนัง และให้มีกลุ่มนักท่องเที่ยวมาตามหาจริงๆ สร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น

สะพานเดิมนั้นจะเป็นเหล็กโค้ง ส่วนที่เป็น 4 เหลี่ยมเป็นการซ่อมแซม สะพานเหล่านี้เดิมที่มีมากมายหลายแห่งในประเทศไทยและลาวพม่าแต่ส่วนใหญ่ทำจากไม้ ในไทยมีที่ทำจากเหล็กไม่ถึง 15 สะพาน

5.2 บริการเสริมด้านการท่องเที่ยวสะพาน

บริการเสริมที่สะพานข้ามแม่น้ำแคว มีบริการรถราง Fairmong ทุกวัน โดยวันธรรมดา จะมีตั้งแต่เวลา 08.00-10.30 น. 11.20-14.00 น., 15.00-16.00 น. และ 18.00-18.30 น. วันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.00-09.30 น. 11.20-14.00 น. และ 18.00-18.30 น. ค่าโดยสารคนละ 20 บาท

งานสถาปัตยกรรมสะพานข้ามแม่น้ำแควงานสถาปัตยกรรมสะพานข้ามแม่น้ำแคว จัดในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนธันวาคมของทุกปี เพื่อรำลึกถึงความสำคัญของการสร้างทางรถไฟสายมรณะ และสะพานข้ามแม่น้ำแคว ซึ่งเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการแสดงนิทรรศการในทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี การแสดงพื้นบ้าน การออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง และการแสดง แสง สี เสียง บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว

5.3 ปัญหาบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว

5.3.1 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ขาดการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว รวมถึงป้ายประชาสัมพันธ์มีน้อย ก่อให้เกิดความไม่สะดวกต่อนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

5.3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีการประดับไฟบริเวณสะพานในช่วงยามค่ำคืน (ประมาณ 19.00 น.-21.00 น.) เพื่อเพิ่มสีสันมูลค่าเพิ่มให้สะพานมีมูลค่ายิ่งขึ้น จะทำให้ได้บรรยากาศอีกรูปแบบหนึ่ง

5.3.3 ด้านความปลอดภัยในชีวิต/ทรัพย์สิน การจัดระเบียบแพพัก แพลอย แพอาหาร เรือรับส่งผู้โดยสาร การล่องแพผ่านบริเวณนี้ควรจัดใช้เสียง สิ่งต่างเหล่านี้ดูเหมือนว่ายังไม่มีการจัดระเบียบที่ดี ควรมีหน่วยงานเข้ามาดูแล

5.3.4 ด้านร้านขายของที่ระลึก บริเวณร้านค้าเข้ามาค้าขายตามไหล่ทางสองข้างของทางรถไฟบริเวณเชิงสะพานควรมีการจัดให้เป็นระเบียบ ให้มีความสะอาดสวยงาม ไม่ควรมาตั้งขายกันตามอำเภอใจ บดบังรถไฟสมัยสงครามที่มาตั้งแสดง สถานีรถไฟย่อย ฯลฯ ทำให้มองไม่เห็น

5.3.5 ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม บริเวณอนุสาวรีย์ไทยอนุสรณ์ ด้านข้างสะพาน เป็นอนุสาวรีย์ที่ญี่ปุ่นก่อสร้างขึ้นมาเพื่อระลึกถึงดวงวิญญาณของผู้สูญเสียชีวิต ถูกบดบังจนแทบหาไม่พบอยู่ในซอกตึกสูง ด้านหน้ากลายเป็นที่จอดรถโดยสารเต็มไปหมดหาทางเข้าแทบไม่ได้ รวมทั้งสะพานไม้ที่ถูกรื้อออกไปก็ไม่สามารถมองเห็นได้

มีสิ่งก่อสร้างซึ่งบดบังทัศนียภาพทั้งดงาม ในบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแควเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดกาญจนบุรี การก่อสร้างสิ่งใดๆ ก็ตามมาบดบังทัศนียภาพที่มองดูเด่นชัด ย่อมจะเกิดความรู้สึกที่เปลี่ยนไป

6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2555 : เว็บบไซต์) ได้อธิบายถึงการวางแผนยุทธศาสตร์ หรือการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กร โดยกำหนดสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องบรรลุและกำหนดแนวทางในการบรรลุสภาพการณ์ที่กำหนดบนพื้นฐานข้อมูลที่รอบด้านอย่างเป็นระบบ

การกำหนดแนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการให้เกิด จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่รอบด้าน คือ จะต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดศักยภาพหรือขีดความสามารถขององค์กร และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และสิ่งแวดล้อม

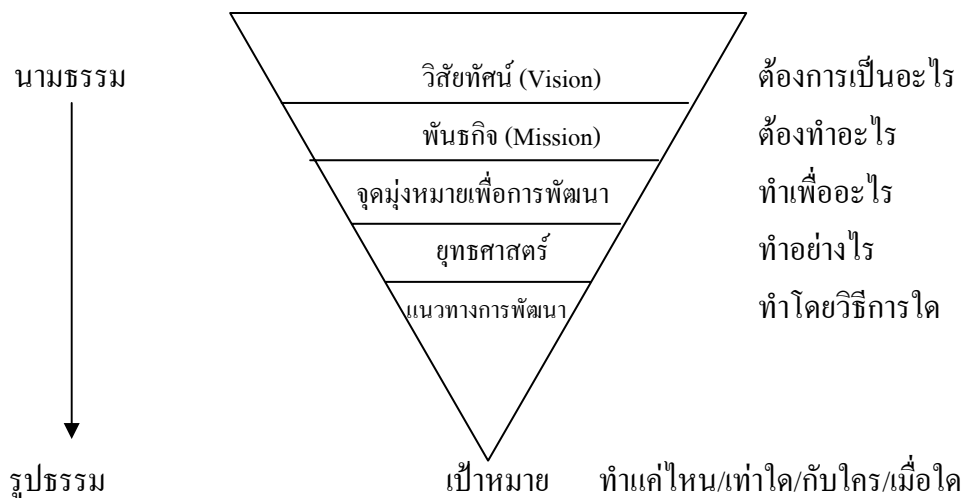
การกำหนดแนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการให้เกิดจะต้องเป็นระบบคือ แนวทางที่กำหนดขึ้นจะต้องดำเนินไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ดังนี้ (กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2555 : เว็บบไซต์)

การวางแผนยุทธศาสตร์จะต้องตอบคำถามหลัก 3 ประการ คือ

1. องค์กรกำลังจะก้าวไปทางไหน (Where are you going?)
2. สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร (What is the environment?)
3. องค์กรจะไปถึงจุดหมายได้อย่างไร (How do you get there?)

กระบวนการการวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic planning processes) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision)
2. กำหนดภารกิจหรือพันธกิจ (Mission)
3. กำหนดเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา (Goal)
4. กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์หรือยุทธศาสตร์ (Strategy)
5. กำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนา



ภาพประกอบ 3 กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2555 : เว็บไซต์

คำว่า “ยุทธศาสตร์” (Strategy) มีความหมายรวมถึง “จุดหมายปลายทาง (End)” และ “วิธีการสู่จุดหมายปลายทาง (Means) เช่น นโยบาย” ซึ่งใช้ในการกำหนดนโยบายจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (SWOT) ตามหลักวิชาการ

การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision)

วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง สภาพการณ์ที่เราปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต (ต้องการเป็นอะไร) วิสัยทัศน์ที่ดี มีลักษณะ ดังนี้ (กรมควบคุมโรค. 2555 : เว็บไซต์)

1. เป็นข้อความที่เข้าใจง่าย แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายและทิศทาง
2. มีความเป็นไปได้ในการบรรลุถึง ภายในระยะเวลาที่กำหนด
3. สร้างแรงบันดาลใจ (ทำท่ายุเร้าใจ)
4. สอดคล้องกับขนมธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม
5. วัดผลสำเร็จได้
6. เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการกำหนดวิสัยทัศน์นั้น จะต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค
 ดังนี้

จุดแข็ง หมายถึง ทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่ได้เปรียบหรือส่วนที่เข้มแข็งภายในองค์กรที่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจของ

องค์การ เช่น ด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกฎหมาย

จุดอ่อน หมายถึง ข้อเสียเปรียบ ข้อผิดพลาดในองค์การที่เป็นข้อด้อยหรือเป็นข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ส่งผลทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์การ เช่น ด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกฎหมาย

โอกาส หมายถึง สถานการณ์หรือปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเกื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์การ เช่น สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านสถานภาพการแข่งขัน ด้านผู้สนับสนุนปัจจัย ด้านแรงงาน ด้านสถานการณ์นานาชาติ เป็นต้น

อุปสรรค หมายถึง สถานการณ์หรือปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีลักษณะเป็นอุปสรรค ขัดขวาง หรือทำให้เกิดผลเสียหาย ผลกระทบในทางลบต่อการบริหารงานขององค์การ เช่น สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านสถานภาพการแข่งขัน ด้านผู้สนับสนุนปัจจัย ด้านแรงงาน ด้านสถานการณ์นานาชาติ เป็นต้น

การวิเคราะห์ จุดแข็ง (Strength-S) และจุดอ่อน (Weakness-W) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ส่วนการวิเคราะห์ โอกาส (Opportunity-O) และอุปสรรค (Threat-T) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก

ดังนั้นสรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี ควรมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรีได้ เพื่อก่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาต่อไป

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มณีกาญจน์ เขียวรัตน์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นเส้นทางการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาอำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปสู่การเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน วิเคราะห์

ข้อมูลเชิงปริมาณในส่วนของแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่วนมากประกอบอาชีพ เกษตรกร มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท และมีภูมิลำเนาในตำบลจำป่าโหมงมากที่สุด

2. ปัจจัยพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และในรายข้อพบว่า ปัจจัยด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และในรายข้อพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติของคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4. ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในด้านต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และในรายข้อพบว่า ปัญหาด้านความต้องการของชุมชนมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

กมลพร อัสวมงคลสว่าง (2552 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี และศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจปานกลางทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ได้คะแนนอยู่ในระดับปานกลางมี 5 ประการ คือ ร้านขายของที่ระลึก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สุขาภิบาล หรือห้องอาบน้ำ ปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการสื่อสาร การคมนาคม และสาธารณูปโภค เป็นต้น และทำเรื่องหรือทำเทียบเรือ ซึ่งความพึงพอใจปานกลางถือเป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านนั้นๆ

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้คะแนนระดับปานกลาง โดยร้านขายของที่ระลึกควรเพิ่มจำนวนสินค้าให้หลากหลาย ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำตลอดเวลา สุขาภิบาลหรือห้องอาบน้ำควรสร้างให้กระจายไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ควรเพิ่มการติดตั้งสัญญาณโทรศัพท์ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ปรับปรุงเส้นทางถนนภายในอุทยานแห่งชาติเขาสก สร้างอ่างเก็บน้ำหรือ

ถึงเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพิ่มการติดตั้งหลอดไฟฟ้าตามทางเดินและท่าเรือหรือท่าเทียบเรือต่าง ๆ ควรสร้างให้มีความแข็งแรงทนทาน

สมาพร คล้ายวิเชียร และคณะ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์อยู่ 4 ประการ คือ ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ และศึกษายุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน วิธีการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเชิงลึกในการสำรวจที่อยู่ ที่มา และจำนวนเชือกของช้างในอีสานใต้ 6 จังหวัดและส่วนที่ 2 ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของอำเภอที่มีหมู่บ้านช้าง ซึ่งมีอยู่ 9 อำเภอ 3 จังหวัด และใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้จากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 400 ชุด และบริษัทนำเที่ยว จำนวน 20 ชุดนอกจากนี้ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อผลกระทบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้จากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นประชาชนในพื้นที่กาญจนบุรี จำนวน 100 ชุดและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 3 ชุด โดยมีจุดประสงค์เพื่อทราบข้อมูลในด้านความพร้อมของพื้นที่ที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างได้ และทราบข้อมูลเกี่ยวกับจุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง ผลจากการศึกษาพบว่า

1. จากการสำรวจเชิงลึกเกี่ยวกับที่อยู่ที่มา และจำนวนเชือกของช้างพบว่า มีช้างอยู่ที่ อ.เขวาสันรินทร์ และ อ.เมือง จ.ชัยภูมิ จำนวน 6 เชือก อ.จอมพระ อ.เขวาสันรินทร์ อ.เมือง อ.ชุมพลบุรี และ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์จำนวน 84 เชือก อ.สตึก และ อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ จำนวน 84 เชือก รวมทั้งสิ้นจำนวน 175 เชือก

2. ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเรื่องการไม่มีพื้นที่เลี้ยงช้าง เนื่องจากป่าไม้ถูกทำลาย ป่าไม้ที่มีบางส่วนก็เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล จึงเป็นสาเหตุให้มีอาหารช้างไม่เพียงพอ ทำให้ออกเร่รอนตามเมืองบ้างก็ออกรับงานแสดงตามปางช้างต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็มีจุดแข็งในด้านของความคิดริเริ่มของวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และจากการสอบถามประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่แหล่งท่องเที่ยว ความรู้ช้างมีทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ ซึ่งกล่าวว่าทำให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณสุขโลก

โครงสร้างพื้นฐาน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการเกิดอาชีพที่หลากหลายจากการมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตนเองโดยตรงเพิ่มมากขึ้น

3. แนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้ เสนอออกเป็น 3 แนวทางดังนี้คือ

3.1 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว

3.2 แนวทางการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว

3.3 แนวทางการพัฒนาความพร้อมทางการท่องเที่ยว

4. สำหรับการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านมียุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในภาคอีสานตอนใต้ 3 แนวทาง ดังนี้

4.1 การเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางสัญจรโบราณของชาวเขมร ซึ่งในสมัยโบราณพาหนะที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ได้แก่ วัว ม้า และ ช้าง

4.2 การเดินทางท่องเที่ยวตามรอยการโจรกรรมโบราณวัตถุเขมร ซึ่งเป็นการจำลองเส้นทางการขนส่งโบราณวัตถุเขมรออกนอกประเทศ ดังที่ทราบภาคอีสานใต้ของประเทศไทยถือว่าเป็นเส้นทางหนึ่งที่นักโจรกรรมนิยมลักลอบขโมยโบราณวัตถุผ่านทางมา

4.3 การเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางจาริกแสวงบุญ ซึ่งปรากฏศาสนสถานที่มีรูปแบบทางศิลปกรรมลักษณะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันระหว่างศาสนสถานในภาคอีสานใต้

รลิกา อังกูร และคณะ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังได้รับความนิยมจากชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับรูปแบบที่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และการเที่ยวชมความงดงามของศิลปหัตถกรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาแต่ละจังหวัดได้แก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและการท่องเที่ยวของจังหวัด ปัญหาการกระจัดตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งปัญหาบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการบริหารจัดการในชุมชนปัญหาการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีและการลดคุณค่าดั้งเดิมของศิลปวัฒนธรรม

อมร บุตรเวียง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย พบว่าแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง คือ ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ได้มาตรฐาน การฝึกอบรม การจัดทำแผนงบประมาณการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้สวยงามตลอดไป

จิรยุทธ บุญแต่ง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจก่อนที่นักท่องเที่ยวจะมาท่องเที่ยวประเทศไทย เพื่อศึกษาทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทยในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องวัฒนธรรม ศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเผชิญระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว และแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งคำแนะนำ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย คือ วัฒนธรรมและประเพณีไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอาหารไทย ที่พัก การจับจ่ายซื้อของ และของที่ระลึก และสิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจระหว่างที่พำนักในประเทศไทย ได้แก่ วัฒนธรรมและประเพณีไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอาหารไทย ที่พัก การจับจ่ายซื้อของ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางเข้ามาประเทศไทย ส่วนใหญ่รู้จักประเทศไทยจากสื่อบุคคล ได้แก่ญาติพี่น้อง เพื่อน เป็นต้น รองลงมา คือ สื่ออินเทอร์เน็ต แผ่นพับ และข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอื่นๆ รวมทั้งบริษัทนำเที่ยว ช่วงที่พำนักในประเทศไทย ในแง่การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ประเทศไทย สื่ออินเทอร์เน็ตจะเป็นสื่อที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ในการค้นหาข้อมูลมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรจะใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตให้มาก และพบว่าทัศนคติและวิธีปฏิบัติของคนไทยที่มีต่อชาวต่างประเทศได้รับความชื่นชมและความประทับใจจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมรณรงค์ ปลูกฝังให้กับประชาชนในการแสดงความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการทั้งหลายจะต้องมีความซื่อสัตย์กับนักท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกว่าตนเองถูกโกง และไม่เป็นธรรม

สมใจ วงศ์เทียนชัย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในจุดผ่านแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด จังหวัดตากของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า 1) แรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจุดผ่านแดนอำเภอแม่สอดในด้านเพื่อประสบการณ์ในการท่องเที่ยว ด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมากที่สุด และนักท่องเที่ยวไม่มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยว คือ ด้านการเข้าไปฝั่งพม่าเพื่อทำธุระส่วนตัว

2) ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรสและภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีผลต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวในจุดผ่านแดนอำเภอแม่สอดที่แตกต่างกัน 3) ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ และรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในจุดผ่านแดนอำเภอแม่สอด 4) แรงจูงใจในการท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในจุดผ่านแดนอำเภอแม่สอด

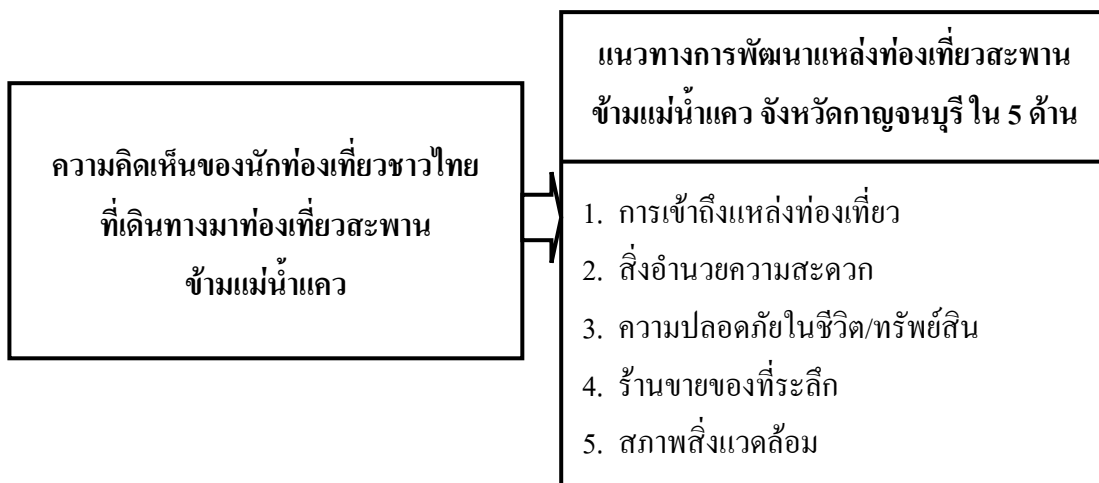
ส่วนการเสนอแนวทางการพัฒนา ได้แก่การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเป็นแกนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว การกระจายอำนาจการบริหารจัดการแก่ชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของวัฒนธรรม ตลอดจนทบทวนศักยภาพขีดความสามารถและข้อจำกัดของการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยว

ปิยะวดี หิริกมล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า 1) นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยเพื่อศึกษาหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืนประทับใจในความสวยงาม แต่ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว และจะกลับไปเที่ยวอีกแน่นอน 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานของประชากรกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานของประชากรกับมูลเหตุในการตัดสินใจไปท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย พบว่า อายุ และสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับมูลเหตุจูงใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจไปท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า มูลเหตุจูงใจด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. สรุปหลักการและแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาทั้งหมด ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับหลักการให้บริการ ความต้องการของนักท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ข้อมูลบริบทเกี่ยวกับจังหวัดกาญจนบุรี และสะพานข้ามแม่น้ำแคว ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปประเด็นที่จะทำการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในชีวิต/ทรัพย์สิน ร้านขายของที่ระลึก และสภาพสิ่งแวดล้อม
2. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี



ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย